

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Betalingskortmarkedet

2012

Betalingskortmarkedet

**Konkurrence- og
Forbrugerstyrelsen**

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5000
E-mail: kfst@kfst.dk

On-line ISBN 978-87-7029-483-6

Grafisk produktion: Rosendahls –
Schultz Grafisk a/s

Analysen er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Maj 2012

Indhold

Kapitel 1	
Sammenfatning	3
1.1 Indledning og konklusioner	3
Kapitel 2	
Strukturen på betalingskortmarkedet	8
2.1 Indledning	8
2.2 Markedets centrale aktører	8
2.3 Hvad er et betalingsinstrument?	9
2.4 Gebyrstrukturen i markedet	11
2.5 Markedets dynamik	12
2.6 Regulering af betalingskortmarkedet	14
Kapitel 3	
Brugen af betalingskort	15
3.1 Indledning og konklusioner	15
3.1 Udviklingen i brugen af betalingskort	16
3.3 Antallet af forretninger, der modtager betalingskort	17
3.4 Udviklingen i antallet af dansk udstedte betalingskort	19
3.5 Udviklingen i antallet af transaktioner med dankort	20
3.6 Udviklingen i omsætningen for dankort	24
3.7 Udviklingen i antallet af transaktioner for dansk udstedte internationale betalingskort	25
3.8 Udviklingen i omsætningen for dansk udstedte internationale betalingskort og Visa/dankort	26
3.9 Andre betalingskort i Danmark	27
3.10 Det danske betalingskortmarked	31
Kapitel 4	
De nye regler for gebyrer og overvæltning i den fysiske handel	34
4.1 Indledning og konklusioner	34
4.2 Indholdet af de nye regler	35
4.3 Gennemførelsen af ændringerne	38
Kapitel 5	
Gebyrer for brug af dankort	39
5.1 Indledning og konklusioner	39
5.2 Omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel	40
5.3 Resultatet af omkostningsundersøgelsen fra december 2011	40
5.4 Beregningen af det samlede abonnement for 2012	42
5.5 Abonnementssatser og efterregulering	44
5.6 De beregnede abonnementssatser for 2012	44

Kapitel 6	
Gebyrregler for brug af betalingskort i ikke-fysisk handel	46
6.1 Indledning og konklusioner	46
6.2 Den ikke-fysiske handel	46
6.3 Regler for fastsættelse af gebyrer i den ikke-fysiske handel	47
6.4 Regler for overvæltning af gebyrer i den ikke-fysiske handel	48
6.5 Rækkevidden af betalingstjenesteloven	48
6.6 Gebyrer for brug af dankort i den ikke-fysiske handel	50
Kapitel 7	
Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark	52
7.1 Indledning og konklusioner	52
7.2 Misbrug af dankort	53
7.3 Misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark	56
7.4 Misbrug med benzinkort og detailhandelskort	57
Kapitel 8	
Tendenser på betalingskortmarkedet	58
8.1 Indledning	58
8.2 Udviklingen på betalingskortområdet	58
8.3 Nationalbanken nedsætter i 2012 et betalingsråd	60
8.4 Kommende undersøgelser af betalingskortmarkedet	60

Kapitel 1

Sammenfatning

1.1 Indledning og konklusioner

Brugen af betalingsinstrumenter er en vigtig faktor i samfundsøkonomien, da de er med til at skabe gode betingelser for vækst og velstand. Det er derfor vigtigt, at betalingsinstrumenterne er effektive og fleksible. Betalingskort er et af de mest effektive, elektroniske betalingsinstrumenter, der findes. Derfor er det vigtigt, at der skabes gode rammevilkår for betalingskortmarkedet.

Danskerne er blandt de forbrugere i Europa, der bruger betalingskort mest, når de handler. Det gælder både handel i en almindelig fysisk forretning og på internettet. Det mest udbredte og mest benyttede betalingskort i Danmark er dankortet. Langt de fleste danskere har et dankort i pungen, men mange har i dag også en række andre betalingskort. For at forbrugerne nemt, sikkert og effektivt kan bruge alle deres betalingskort, er det vigtigt, at betalingskortmarkedet er velfungerende.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen varetager en del af tilsynet med betalingskortmarkedet og følger derfor løbende udviklingen på markedet. Styrelsen skal ifølge betalingstjenestelovens § 98, stk. 9, hvert andet år udarbejde en rapport om forholdene på betalingskortmarkedet til erhvervs- og vækstministeren. Denne rapport er den fjerde i rækken siden 2005. Rapportens hovedkonklusioner er gengivet i boks 1.1:

Boks 1.1: Rapportens hoved- konklusioner

- » **Dankortet er fortsat et af de mest anvendte betalingskort i EU.** Danskerne foretog alene med dankort i gennemsnit 167 transaktioner pr. indbygger i 2010. Det vurderes, at dankortet er et af de mest benyttede betalingskort i EU, målt på antal transaktioner pr. indbygger i de enkelte EU-lande.
- » **Omkostningerne ved en dankorttransaktion i den fysiske handel er faldet fra 2008 til 2010.** De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet er fra 2008 til 2010 faldet med 27 mio. kr. svarende til 4 pct. Faldet i omkostningerne har sammen med en stor stigning i antallet af dankorttransaktioner betydet, at de gennemsnitlige omkostninger ved en dankorttransaktion i den fysiske handel er faldet med 17 pct. fra 2008 til 2010.
- » **Forretningernes betaling for at modtage dankort i den fysiske handel falder i 2012 og 2013.** Som følge af faldet i omkostningerne ved at indløse dankort, vil forretningernes årlige abonnementsbetaling for at modtage dankort i den fysiske handel falde i såvel 2012 som 2013.
- » **Der er indført nye gebyrregler og regler for overvæltning i den fysiske handel.** Der er indført ensartede gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer for brug af såvel internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort i den fysiske handel. Reglerne gælder, uanset om betalingskortene er udstedt i Danmark eller i et andet land.

- » **Der er i Danmark i dag udstedt flere internationale betalingskort end dankort.** Antallet af dansk udstedte internationale betalingskort er steget markant fra 1,5-2 mio. kort i 2006 til 4,5-5 mio. kort i 2011. Siden 2009 er der hvert år blevet udstedt flere internationale betalingskort i Danmark end dankort og Visa/dankort.
- » **Øget brug af dansk udstedte internationale betalingskort.** Samtidig med at antallet af dansk udstedte internationale betalingskort har været stigende, bruges kortene også oftere. I 2011 blev der foretaget 150-155 mio. transaktioner i Danmark med disse kort, hvilket er 6 gange så mange som i 2006, hvor der blev foretaget 25-30 mio. transaktioner. Ca. fire femtedele af disse transaktioner gennemføres i den fysiske handel.
- » **Flere forretninger tager imod internationale betalingskort.** I dag tager næsten halvdelen af de knap 84.000 forretninger i den fysiske handel, der tager imod dankort, også imod internationale betalingskort. Dette er en markant stigning siden 2006, hvor andelen var ca. en tredjedel af de knap 79.000 forretninger, der dengang tog imod dankort i den fysiske handel.
- » **Antallet af danske internetforretninger, der modtager dankort, er fortsat stigende.** I begyndelsen af 2012 tog knap 13.000 danske internetforretninger imod dankort, hvilket svarer til mere end en tredobling i forhold til 2005.
- » **Et stort antal af benzinkort udbydes på det danske marked.** I 2011 var der næsten halvt så mange benzinkort i omløb i Danmark, som der var dankort. Dette er på trods af, at dankortet kan benyttes i 50 gange så mange forretninger som samtlige benzinkort.
- » **Intet misbrug med falske dankort siden brugen af chip er indført.** Siden indførslen af chip på dankortet i 2004, er antallet af sager med falske kort faldet markant. Der er siden 2008 ikke registreret sager, hvor et dankort er blevet forfalsket. Denne type sager kostede alene næsten 3 mio. kr. i tab i 2006.
- » **Antallet af misbrugssager med dankort faldt fra 2010 til 2011.** Til forskel fra 2006 til 2010, hvor det samlede antal misbrugssager med dankort steg fra knap 4.500 til godt 14.000 sager. Fra 2010 til 2011 faldt antallet af sager til knap 11.000 sager. Set i forhold til antallet af transaktioner har antallet af misbrugssager, som følge af stjålne og tabte kort, været ret konstant i den fysiske handel, idet det har ligget på 4 til 5 sager pr. 1 mio. transaktioner siden 2006. På internettet er antallet af misbrugssager fra 2010 til 2011 faldet fra 261 sager til 142 sager pr. 1 mio. transaktioner.
- » **Størstedelen af misbruget med betalingskort sker på internettet.** Uanset om der er tale om dankort eller dansk udstedte internationale betalingskort, sker hovedparten af misbruget på internettet. Knap 80 pct. af misbrugssagerne med et dankort omhandler misbrug på internettet, mens det for internationale betalingskort er ca. 70 pct. af misbrugssagerne, der omhandlede misbrug på internettet. Tabet som følge af misbrug med dankort på internettet er dog begrænset set i forhold til omsætningen. Således er tabet fra 2004 til 2011 faldet fra godt 88 kr. til knap 35 kr. pr. 1 mio. kr. i omsætning.

Danskerne er blandt de europæere, der oftest bruger betalingskort

I 2010 foretog de europæiske lande i gennemsnit 73,5 transaktioner med betalingskort pr. indbygger. Hver dansker foretog i gennemsnit 196,5 transaktioner, imens finnerne foretog 193,9 transaktioner. Kun svenskerne foretog i 2010 flere transaktioner i gennemsnit pr. indbygger end danskerne nemlig 196,8 transaktioner.

Danmark, Sverige og Finland er således de lande i EU, der oftest bruger deres betalingskort i forhold til de øvrige EU-lande, hvor der i 2010 i gennemsnit blev foretaget mellem 7 og 142

transaktioner pr. indbygger. Ud af de 197 transaktioner pr. indbygger, som danskerne foretog, var de 167 transaktioner med dankortet. Sverige og Finland var i 2010 de eneste EU-lande, hvor der blev foretaget flere transaktioner i gennemsnit pr. indbygger end 167. Det vurderes derfor, at dankortet fortsat er blandt de mest brugte betalingskort i EU, når man ser på antal transaktioner pr. indbygger i de enkelte EU-lande.

Dankortet er den mest udbredte elektroniske betalingsform i Danmark. Antallet af dankort er steget løbende stort set siden dankortet kom på markedet, men stigningen har i de senere år været begrænset. Der var i slutningen af 2011 udstedt ca. 4,5 mio. dankort, hvilket er flere dankort, end der er personer over 18 år. Det må derfor antages, at de fleste danskere i dag har et dankort.

I løbet af 2011 blev der i gennemsnit gennemført ca. 205 transaktioner pr. dankort, hvilket svarer til, at danskerne i gennemsnit brugte deres dankort 4 gange om ugen i 2011. Samlet set blev der i 2011 handlet for næsten 300 mia. kr. med dankort, hvilket svarer til et gennemsnitligt forbrug pr. dankort på ca. 87.000 kr.

Omkostningerne ved en dankorttransaktion er faldet fra 2008 til 2010

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen skal hver andet år foretage en undersøgelse af omkostningerne ved at indløse dankort i den fysiske handel. I 2011 foretog styrelsen en undersøgelse af omkostningerne for 2010. Undersøgelsen viste, at de samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel fra 2008 til 2010 er faldet med 27 mio. kr. Samtidig er antallet af dankorttransaktioner i samme periode steget fra 691 mio. transaktioner til 793 mio. transaktioner, svarende til knap 15 pct.

De faldende omkostninger og den store stigning i antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel betyder, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion fra 2008 til 2010 er faldet fra 0,89 kr. til 0,74 kr., hvilket er et samlet fald på 17 pct.

Forretningernes betaling for at modtage dankort falder i 2012 og 2013

Det er omkostningerne ved driften af dankortsystemet for 2010, der danner grundlaget for beregningen af det samlede dankortabonnement, som Nets maksimalt kan opkræve af forretningerne for at modtage dankort i den fysiske handel i henholdsvis 2012 og 2013.

Faldet i omkostningerne fra 2008 til 2010 har sammen med en stor stigning i antallet af dankorttransaktioner betydet, at de gennemsnitlige omkostninger ved en dankorttransaktion i den fysiske handel faldt med 17 pct. Derfor vil forretningernes samlede abonnementsbetaling falde i 2012 og 2013.

Nets vil maksimalt kunne opkræve en samlet abonnementsbetaling fra forretninger på henholdsvis 282 mio. kr. i 2012 og 276 mio. kr. i 2013. I 2010 og 2011 kunne Nets maksimalt opkræve en samlet abonnementsbetaling på henholdsvis 319 mio. kr. og 324 mio. kr. Det betyder, at det samlede beregnede abonnement faldt med knap 13 pct. fra 2011 til 2012 og vil falde med knap 15 pct. fra 2011 til 2013. Derved vil det årlige abonnement, som den enkelte forretning skal betale, falde i begge år.

Der er indført nye gebyrregler og regler for overvæltning i den fysiske handel

Der er indført ensartede gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer for brug af såvel internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort i den fysiske handel. Reglerne gælder uanset om betalingskortene er udstedt i Danmark eller i et andet land.

Ændringerne i reglerne medfører, at indløser selv skal fastsætte egne gebyrer over for forretningerne i den fysiske handel, der tager imod internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort. Gebyrerne skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79, der fastslår, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløserens omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance.

Desuden kan forretningerne i den fysiske handel nu overvælte gebyrer på forbrugere, der betaler med kreditkort, fx MasterCard, mens det ikke er tilladt at overvælte gebyrer for brug af debetkort, fx Visa Electron eller MasterCard debet. Denne model kaldes splitmodellen.

Der er ikke sket ændringer i reglerne for brug af betalingskort i den ikke-fysiske handel, herunder internettet. Der gælder de samme regler for alle betalingskort. Indløser skal fastsætte de gebyrer, som forretninger skal betale for at modtage kortene efter betalingstjenestelovens § 79. Forretninger kan overvælte gebyrer på forbrugere ved brug af alle betalingskort i den ikke-fysiske handel.

Der er i dag udstedt flere internationale betalingskort end dankort

I Danmark har der de sidste år været en markant stigning i antallet af dansk udstedte internationale betalingskort. Siden 2009 har der i Danmark været flere internationale betalingskort end dankort og Visa/dankort. Der er i dag udstedt mellem 4,5 og 5,5 mio. internationale betalingskort i Danmark.

Det betyder imidlertid ikke, at disse betalingskort er ligeså udbredt som dankortet, for mens danskeren typisk har ét dankort, vil de fleste danskere gerne have flere internationale betalingskort i pungen. Dertil kommer, at de internationale debetkort, som MasterCard debet og Visa Electron, hovedsageligt udstedes til unge mellem 15 og 18 år.

Øget brug af dansk udstedte internationale betalingskort

Samtidig med at der i de sidste år har været en markant stigning i antallet af dansk udstedte internationale betalingskort, har der ligeledes også været et øget antal af transaktioner med disse kort i Danmark. Set i forhold til 2006 er antallet af transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort i danske forretninger seksdoblet frem til 2011.

Den procentvise stigning i antallet af transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort er markant højere end stigningen for dankort. Dog har den absolutte stigning i antallet af dankorttransaktioner været højere end stigningen i antallet af transaktioner med internationale betalingskort. Ligesom for dankortet bruges de internationale betalingskort oftere i den fysiske handel end i den ikke fysiske handel, ca. 80 pct. af transaktionerne ligger i den fysiske handel.

Flere forretninger tager imod internationale betalingskort

I 2011 tog næsten halvdelen af de forretninger i fysisk handel, der tager imod dankort, også imod internationale betalingskort. Det er en stigning i forhold til 2010, hvor det kun var omkring 40 pct. Samtidig er antallet af forretninger i den fysiske handel, der tager imod dankort faldet fra knap 89.000 forretninger i 2010 til knap 84.000 forretninger i 2011, hvilket svarer til et fald på 6 pct. Det er dog stadig hovedparten af forretningerne i den fysiske handel, der tager imod dankort.

Der har ligeledes siden 2005 været en stigning i antallet af forretninger på internettet, der tager imod internationale betalingskort fra godt 2.000 forretninger til godt 6.000 forretninger, hvilket svarer til ca. en tredobling. Det er knap halvdelen af de internetforretninger, der tager imod dankort, der ligeledes tager imod internationale betalingskort

Antallet af danske internetforretninger, der modtager dankort, er fortsat stigende

I begyndelsen af 2012 tog knap 13.000 danske internetforretninger imod dankort, hvilket svarer til mere end en tredobling i forhold til 2005.

Der er et stort antal detailhandelskort og benzinkort på det danske marked

Det er første gang, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har indsamlet oplysninger om disse kort. Kortudstederne har ikke fuldt ud kunnet levere de oplysninger, som styrelsen har ønsket. Det er imidlertid styrelsens opfattelse, at inddragelsen af disse kort i opgørelsen er med til at give et mere fuldkomment billede af det danske betalingskortmarked.

I 2011 var der knap 3 mio. detailhandelskort og benzinkort i omløb i Danmark. Langt hovedparten af kortene er benzinkort. Der er udstedt omkring halvt så mange benzinkort som dankort, hvilket er et forholdsvist stort antal kort.

Fælles for disse betalingskort er imidlertid, at de kun benyttes i et ret begrænset antal forretninger. Samlet set er det kun omkring en femtedel af de forretninger, der tager imod dankort, der også tager imod henholdsvis detailhandelskort og benzinkort.

Derfor er antallet af transaktioner med disse betalingskort også væsentligt mindre end antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel. Benzinkortene bruges dog ca. 10 gange så ofte som detailhandelskortene. Den gennemsnitlige årlige omsætning pr. benzinkort er da også væsentlig højere end den gennemsnitlige omsætning på detailhandelskortene. I 2011 var omsætningen for benzinkort på godt 18 mia. kr. og for detailhandelskortene på knap 5 mia. kr. Til sammenligning var omsætningen med dankort på 300 mia. kr. i 2011.

Misbrug med betalingskort

Siden indførslen af chip på dankortet i 2004 er antallet af sager med falske dankort faldet markant. Der er siden 2008 ikke registreret sager, hvor et dankort er blevet forfalsket. Denne type sager kostede alene næsten 3 mio. kr. i tab i 2006.

Antallet af misbrugssager med dankort faldt fra 2010 til 2011 fra godt 14.000 sager til knap 11.000 sager. Det samlede antal misbrugssager med dankort steg fra 2006 fra knap 4.500 sager til godt 14.000 sager i 2010. Fra 2010 til 2011 faldt antallet af sager til knap 11.000 sager. Set i forhold til antallet af transaktioner har antallet af misbrugssager som følge af stjålne og tabte kort været ret konstant i den fysiske handel, idet det har ligget på 4 til 5 sager pr. 1 mio. transaktioner siden 2006. På internettet er antallet af misbrugssager fra 2010 til 2011 faldet fra 261 sager til 142 sager pr. 1 mio. transaktioner.

Uanset om der er tale om dankort eller internationale betalingskort, sker hovedparten af misbruget på internettet. Siden 2007 har der været flere misbrugssager med dankort på internettet end i den fysiske handel. I dag omhandler knap 80 pct. af misbrugssagerne med et dankort misbrug på internettet. For internationale betalingskort omhandler 70 pct. af misbrugssagerne i 2011 misbrug på internettet. Tabet som følge af misbrug med dankort på internettet er dog begrænset set i forhold til omsætningen. Således er tabet fra 2004 til 2011 faldet fra godt 88 kr. til knap 35 kr. pr. 1 mio. kr. i omsætning.

Kapitel 2

Strukturen på betalingskortmarkedet

2.1 Indledning

I forhold til mere traditionelle markeder, hvor én sælger udbyder et produkt til én køber, adskiller betalingskortmarkedet sig på to måder. For det første er der flere forskellige sælgere på betalingskortmarkedet (kortselskaber, banker og kortindlødere), der arbejder sammen om at sælge betalingssystemet. For det andet opnår et betalingssystem først en værdi for sælgerne, når det bliver solgt til to forskellige købere, nemlig forretninger og forbrugere, som kan have forskellige interesser.

For at forstå udviklingen i brugen af betalingskort og reguleringen af betalingskortmarkedet er det derfor vigtigt at have kendskab til de centrale aktører og samspillet mellem disse. Dette kapitel introducerer derfor kortselskaber, finansielle institutioner, forretninger og forbrugere som markedets centrale aktører, beskriver deres funktion samt markedets struktur og dynamik.

2.2 Markedets centrale aktører

Når en forbruger benytter sit betalingskort til at foretage en betaling for en vare i en forretning, igangsættes et komplekst samspil mellem en række aktører for, at betalingen kan gennemføres. De vigtigste er:

1. Kortselskab (fx MasterCard)
2. Kortudsteder (fx en bank)
3. Kortindløser (fx Teller¹)
4. Betalingsmodtager (fx en forretning)
5. Kortbruger (forbruger)

Når en forbruger benytter sit betalingskort til at foretage en betaling for en vare i en forretning, igangsættes et komplekst samspil mellem en række aktører for, at betalingen kan gennemføres.

Note 1 Teller er en del af Nets-koncernen og varetager indløsning af betalingskort. Nets-koncernen er et resultat af, at PBS i 2009 fusionerede med det norske selskab Nordito, som også leverer løsninger inden for betalingskort, betalingsformidling og informationstjenester. Nets-koncernen er ejet af danske og norske pengeinstitutter samt Danmarks Nationalbank, og selskabets bestyrelse består af repræsentanter fra ejerpengeinstitutterne.

Kortselskabet ejer rettighederne til selve kortkonceptet og giver kortudstedere (fx en bank) og kortindlødere (fx Teller) tilladelse til at tilbyde betalingskortproduktet til deres kunder. Det betyder, at hvis en bank fx ønsker at tilbyde et MasterCard til sine kunder, skal den indgå aftale med MasterCard og overholde de krav og regler, som MasterCard har fastsat. Herved opnår en bank ret til at producere og sælge et kort med MasterCards logo på. For denne ret betaler banken en licens til kortselskabet. Desuden kan kortselskaberne også opkræve transaktionsafhængige gebyrer.

Af kortselskaber kan nævnes Visa International, MasterCard International, American Express og Diners, som er rettighedshavere til henholdsvis Visa-kort, MasterCard, American Express og Diners Club kort. Nets kan også betegnes som et kortselskab, idet selskabet ejer rettighederne til dankortet.

Kortudstedere producerer og sælger betalingskort efter at have opnået licens fra kortselskaberne. Kortudstedere er typisk banker, men også benzinselskaber og detailhandelskæder kan udstede betalingskort. I sidstnævnte tilfælde er det ofte selskabet selv eller moderselskabet, som ejer rettighederne til betalingskortet.

Kortindlødere tilbyder indløsningsaftaler til betalingsmodtagerne (fx forretninger). Ved en indløsningsaftale forpligtes kortindlødere til at sørge for, at betalingen overføres fra kortbrugerens konto til betalingsmodtagers konto inden for en rimelig frist, efter at kortbruger har anvendt betalingskortet i forretningen. I Danmark indløser Teller langt størstedelen af internationale betalingskort, men bl.a. Swedbank, Valitor, SEB Kort og enkelte udenlandske pengeinstitutter tilbyder også indløsning af betalingskort i den fysiske handel². Når det drejer sig om handel på internettet, er der flere udenlandske indlødere.

Betalingsmodtagere er de forretninger, som indgår indløsningsaftale med kortindlødere for at kunne modtage betalingskort som betalingsmiddel. Forretningerne kan både være fysiske og ikke-fysiske, fx internetforretninger. Betalingsmodtagere kan dog også være læger, offentlige myndigheder og andre institutioner.

Kortbrugere er de forbrugere, der benytter selve betalingskortet til at betale for en vare eller tjenesteydelse. Betalingskortet kan som nævnt være udstedt af forbrugerens bank, benzinselskab eller lignende.

2.3 Hvad er et betalingsinstrument?

Når forbrugere køber varer eller tjenesteydelser, kan der benyttes en række forskellige betalingsmidler, så som kontanter, bankoverførsel, girokort, betalingskort m.fl. Hver af disse har forskellige karakteristika og reguleres på forskellig vis. I betalingstjenesteloven, som regulerer betalingskortmarkedet, omtales ikke "betalingskort", men derimod "betalingsinstrumenter", jf. boks 2.1.

Boks 2.1: Definition på et betalingsinstrument

Betalingsinstrumenter dækker over "enhver form for personligt instrument eller sæt af procedurer, der er aftalt mellem brugeren og udbyderen af betalingstjenester, og som brugeren benytter til at iværksætte en betalingsordre."

Kilde: Lov om betalingstjenester og elektroniske penge § 6, stk. 9.

Note 2 Fysisk handel defineres i betalingstjenesteloven som: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

Det oftest anvendte betalingsinstrument er betalingskort. Mobiltelefoner og andre former for elektronisk betaling kan også være betalingsinstrumenter. Selvom brugen af mobiltelefoner som betalingsinstrument er voksende, benyttes betalingskort dog stadig i langt større udstrækning.

Der findes en række forskellige typer af betalingskort, heriblandt hævekort, debetkort, kreditkort, forudbetalte betalingskort og internationale betalingskort.

Debetkort er et betalingskort, hvor købsbeløbet trækkes fra forbrugerens konto med det samme, eller senest næste bankdag. Derfor er det ofte banker, som udsteder debetkort, da det er nødvendigt at have direkte adgang til kortbrugerens konto for at kunne trække købsbeløbet med det samme. Dankort er et eksempel på et debetkort.

Flere banker tilbyder debetkort med såkaldt saldokontrol. Ved sådanne debetkort undersøges det, om der er tilstrækkeligt indestående på forbrugerens konto til at dække købsbeløbet, før en transaktion påbegyndes. Er dette ikke tilfældet, afvises transaktionen. Eksempler på saldokontrollkort er MasterCard debet, Maestro og Visa Electron.

Kreditkort er et betalingskort, hvor der går et vist tidsrum, inden beløbet trækkes fra forbrugerens konto. Hvor lang tid der går, vil afhænge af den aftale, som forbrugeren har med kortudstederen. Fx kan det være aftalt, at kortbrugerens ved udgangen af hver kalendermåned betaler for månedens køb på kortet. Det kan også aftales, at kortbrugerens ud over den løbende måned har en ekstra måneds kredit. Et kreditkort kan således være et alternativ til et lån i en bank eller hos en detailforretning. Eksempler på kreditkort er MasterCard, Diners Club og American Express.

Hævekort kan alene benyttes til at hæve kontanter eller til at overføre penge. Udbredelsen af hævekortene, som udstedes af bankerne, er relativt begrænset, da hævekort ikke kan bruges til at betale for varer og tjenesteydelser. En række banker tilbyder dog hævekort til børn og unge, der er mellem 12-17 år.

Forudbetalte betalingskort er udstedt med et på forhånd betalt beløb, som kortbruger løbende kan bruge. Eksempler på forudbetalte kort er telekort og gavekort. For nogle af disse kort gælder, at kortet er værdiløst, når værdien er opbrugt, mens andre kan genoplades i særlige terminaler. I forhold til debet- og kreditkort kan mange af de forudbetalte betalingskort kun benyttes i begrænset omfang, fx alene til telefonopkald eller køb af varer i en bestemt forretning.

Endelig kan nævnes *internationale betalingskort*, som er betalingskort, der kan benyttes i flere lande. Disse kort kan være både debet- og kreditkort. Eksempler på internationale debet- og kreditkort er Visa Electron og MasterCard debet (debetkort) samt Diners Club, American Express og MasterCard (kreditkort).

Nogle af de nævnte betalingskort har andre funktioner end den at kunne gennemføre en betaling. Der kan være knyttet forskellige ydelser til betalingskortene, fx rabatter på køb i bestemte forretninger eller opsamling af bonuspoint. Til nogle kort, fx internationale kreditkort, kan der endvidere være knyttet forsikringsydelser som fx en personlig ulykkesforsikring til kortbrugerens.

Gennemførelse af en betalingstransaktion

Når en kortbruger benytter sit betalingskort til at foretage en betaling for en vare i en forretning, påbegyndes en række udvekslinger af informationer mellem de centrale aktører, som er beskrevet i afsnit 2.2. Formålet er, at beløbet bliver trukket fra kortbrugerens konto og sat ind på forretningens konto. Hvordan en betalingstransaktion foregår i praksis, er beskrevet i boks 2.2.

Boks 2.2: Hvordan en betalings- transaktion foregår i praksis

Når en forbruger betaler for en vare med et betalingskort, sker der en verificering og accept af handlen fx via PIN-koden. Samtidig sker

der en informationsudveksling fra forretningen (fx et supermarked) til forbrugeren, fx i form af en bon, der er vedhæftet den kvittering, forretningen udskriver til kunden. Forretningen identificerer sig selv over for sin indløser (fx Teller) ved at oplyse, hvilken forretning

der er tale om, hvorefter indløseren informeres om, hvilket betalingskort, der er brugt, og transaktionsens størrelse. Indløseren videreformidler dernæst oplysninger om transaktionen og kortbruger til kortbrugerens kortudsteder (fx en bank). Banken oplyser

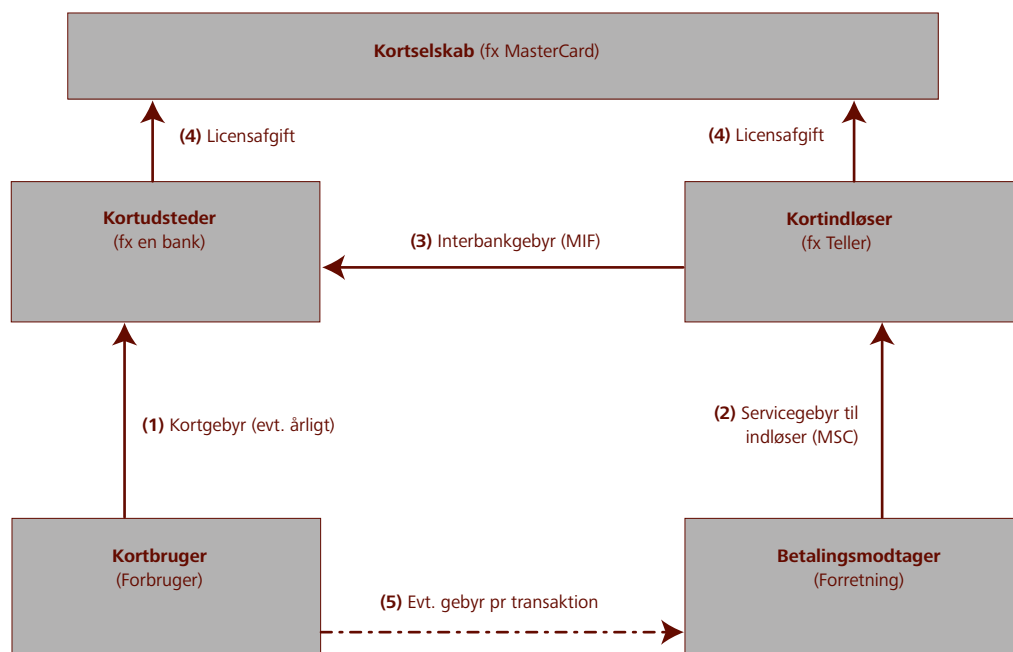
omvendt, at transaktionsbetalingen vil blive overført. Endelig giver banken meddelelse til kortbruger om, at betalingstransaktionen er gennemført, fx ved udskrift af en kontoopgørelse eller postering på kortbrugerens netbank.

Betalingskortmarkedet omtales ofte som et fire-part-system. Dette skyldes, at alle indenlandske betalinger primært indebærer en interaktion mellem kortbruger, kortudsteder, kortindløser og betalingsmodtager. Alle fire aktører er nødvendige for gennemførelsen af en betalingstransaktion³, og markedet kan kun opretholdes ved interaktion mellem *alle* fire aktører, jf. figur 2.1. I relation til grænseoverskridende betalinger indgår kortselskabet som mellemlid mellem indløser og udsteder i forbindelse med udvekslingen af informationer.

2.4 Gebyrstrukturen i markedet

Samtidig med at informationer udveksles, og en betaling gennemføres i en forretning, udveksles endvidere gebyrer mellem de fire aktører. Gebyrstrukturen er illustreret i figur 2.1, hvor pilene angiver, hvilken vej betalingen går.

Figur 2.1: 4-partsystemet

Note 3 Ved nogle betalingskortsystemer er der tale om trepartssystemer, hvor kortudsteder også fungerer som indløser. Dette er fx tilfældet ved American Express og Diners Club.

Kortbruger betaler ofte et kortgebyr (1) til sin bank for betalingskortet. Dette gebyr kan enten være et årligt gebyr eller en engangsbetaling for udstedelse af kortet. Endelig er der nogle banker, hvor betalingskortet tilbydes gratis til kortbrugeren eller i forbindelse med en samlet årlig betaling for bankens ydelser.

Betalingsmodtageren (dvs. forretningen) betaler et transaktionsbestemt gebyr (2) til kortindløseren (fx Teller), som kaldes et servicegebyr (merchant service charge, MSC). Dette kan variere alt efter, hvilken type kort der betales med, og hvilken aftale forretningen har indgået med sin indløser.

Derudover betaler indløseren (fx Teller) et transaktionsbestemt gebyr, kaldet et interbankgebyr (3), til kortbrugerens bank. Interbankgebyrer er beskrevet nærmere i boks 2.3. Endvidere betaler kortudsteder og kortindløser en licensafgift til kortselskabet for retten til at udstede og indløse betalingskortet (4).

Endelig kan forretningen opkræve et gebyr af kortbrugeren (5), når der betales med et kreditkort. Forretningen må i dette tilfælde ikke opkræve et højere gebyr, end det forretningen selv betaler til sin indløser for at modtage kreditkortet. Derfor omtales forretningens gebyr overfor kortbrugeren ofte som "overvæltning", eller "overvæltning af gebyrer".

Boks 2.3: Interbankgebyrer

Et interbankgebyr (engelsk: interchange fee) er et transaktionsbestemt gebyr, der betales af forretningens indløser til kortbrugerens bank, når kortbrugeren betaler med et betalingskort hos den pågældende forretning. Hver gang en kortbruger foretager et køb af en vare i en forretning (dvs. foretager en transaktion med sit betalingskort), betaler forretningens indløser et interbankgebyr til kortbrugerens bank. Et interbankgebyr kan

være en procentsats, et fast beløb, eller en kombination af disse.

Interbankgebyrer er enten aftalt bilateralt mellem udsteder og indløser, eller multilateralt, mellem en række udstedere og indløsere, som er bindende for alle aktører, der deltager i betalingskortsystemet. Multilaterale interbankgebyrer omtales ofte som MIF (multilateral interchange fee).

Derudover skelnes der mellem interbankgebyrer ved indenlandske og grænse-

overskridende betalinger. Indenlandske interbankgebyrer vedrører betalingstransaktioner, hvor indløser og udsteder er fra samme land, mens grænseoverskridende interbankgebyrer vedrører betalingstransaktioner, hvor indløser og udsteder er fra to forskellige lande.

Interbankgebyrer har igennem de senere år været genstand for meget debat. Baggrunden er, at multilaterale interbankgebyrer kan begrænse konkurrencen mellem indløsere, idet ge-

byret i praksis kan medføre et "prisgulv" for den pris, indløser kan kræve overfor forretningerne. Som følge heraf har nogle lande indført regulering af interbankgebyrer (USA og Australien), mens EU-Kommissionen og andre EU-lande har ført konkurrenceretlige sager mod kortselskaberne MasterCard og Visa. EU-Kommissionens sager mod MasterCard og Visa har medført reduktioner i en række af MasterCard og Visas grænseoverskridende interbankgebyrer.

2.5 Markedets dynamik

For at betalingskortmarkedet kan fungere, er det afgørende, dels at kortbrugere benytter betalingskort som betalingsinstrument, dels at forretninger modtager betalingskort som betalingsinstrument. Hvis kun forretningerne tilslutter sig markedet, men ingen forbrugere ønsker at betale med betalingskort, har forretningerne ingen gavn af at kunne modtage betalingskort. Omvendt har forbrugeren ingen gavn af at anskaffe sig et betalingskort, hvis ikke der er forretninger, som ønsker at modtage betalingskort. Betalingskortmarkedet opstår derfor kun, når begge grupper "tilslutter sig" markedet.

For at udbyderne (kortudstedere, kortindløsere og kortselskaber) kan tjene penge på den serviceydelse, der ligger i at betale med et betalingskort, skal ydelsen derfor "sælges" til to grupper, nemlig kortbrugere og betalingsmodtagere. På denne måde adskiller betalingskort-

markedet sig fra andre og mere traditionelle markeder, hvor en sælger udbyder et produkt til en køber.

Denne type markeder omtales ofte som tosidede markeder, hvor henholdsvis kortbrugere og betalingsmodtagere udgør markedets to "sider". Boks 2.4 beskriver kort, hvad der kendetegner tosidede markeder.

Boks 2.4:

Tosidede markeder

Tosidede markeder har især tre kendetegn:

- For det første har markedet to grupper af aktører (to sider), som har brug for en fælles platform eller et produkt for at kunne interagere. Den eller de virksomheder, som tilvejebringer et produkt til de to grupper, der muliggør

interaktionen, omtales ofte som "platformen".

- For det andet er de to sider ofte indbyrdes afhængige. Eksempelvis kan et større antal af aktører på den ene side gøre det mere attraktivt for den anden sides aktører at tilslutte sig platformen. Endelig sætter platformen to priser; én til hver side af markedet med det formål at få begge sider af

markedet "om bord". Det betyder, at platformen forsøger at tage højde for det indbyrdes forhold mellem de to sider og sætte nogle priser, som bevirker, at begge sider af markedet får gavn af at tilslutte sig platformen.

Prisstrukturen ved to-sidede markeder er ofte kendetegnet ved, at hele prisen lægges på den ene side af markedet, mens den anden

side betaler en pris på nul. Nedenstående tabel viser en række eksempler på to-sidede markeder med denne type prisstruktur. Fælles for disse eksempler på to-sidede markeder er, at platformen sætter en pris på nul overfor aktør 2 for at trække en masse af disse aktører "om bord" i markedet. Herved bliver det attraktivt for aktør 1 at indgå i markedet og tilmed at betale en pris for det.

Marked	Elektroniske dokumenter	Internetauktioner	Gratisaviser	Internationale betalingskort
Platform	Fx Adobe	Fx Ebay	Fx MetroExpress	Kortindløser og kortudstedere
"Gode"	PDF-dokument	Brug af internetsite	Gratisavis	Betalingskort og indløsningsaftale
Aktør 1	Oprettere af dokumenter	Sælgere	Annoncører	Forretninger
Aktør 2	Læsere af dokumenter	Købere	Læsere	Kortbrugere
Pris for aktør 1	$P > 0$	$P > 0$	$P > 0$	$P > 0$
Pris for aktør 2	$P = 0$	$P = 0$	$P = 0$	$P \sim 0$

Anm.: Bemærk at platformen ved betalingskort er delt i to, hvor kortindløser sælger indløsningsaftaler til forretningerne, mens pengeinstitutterne sælger betalingskort til kortbrugerne. Den "skæve" prissætning og det, at platformen er delt i to, kan således fordele en betaling fra Teller til pengeinstitutter, som udgør interbankgebyret.

Kilde: OECD paper on two-sided markets, (<http://competition.practicallaw.com/5-501-3071>), samt diverse økonomiske artikler om two-sided markets og interbankgebyrer.

Markedet for betalingskort er et eksempel på et tosidet marked. De to sider, som udgøres af kortbrugere og forretninger, kan ikke selv udstede og indløse betalingskort, hvorfor de har brug for en fælles platform for at interagere. Kortudstedere, kortindløser og kortselskaber tilvejebringer et gode, nemlig "betalingskortsystemet" (betalingskort og indløsningsaftale) til henholdsvis kortbrugere og forretninger. Betalingskortsystemet muliggør interaktionen mellem kortbrugere og forretninger. De to sider har en indbyrdes afhængighed, idet kortbrugernes gavn af betalingskortet vokser med antallet af forretninger med indløsningsaftaler. Omvendt vokser forretningernes gavn af deres indløsningsaftale med antallet af forbrugere med et betalingskort.

Der fastsættes to priser: én pris for indløsningsaftalen til forretningerne og én pris for betalingskortet til kortbrugerne, for at få flest mulige aktører til at tilslutte sig markedet. De to priser er ikke nødvendigvis særskilt omkostningsbegrundede, da platformen tager hensyn

til de forskellige aktørers betalingsvillighed og den indbyrdes afhængighed. Ved fuldkommen konkurrence vil summen af de to priser dog være konkurreret ned, så de svarer til de samlede omkostninger.

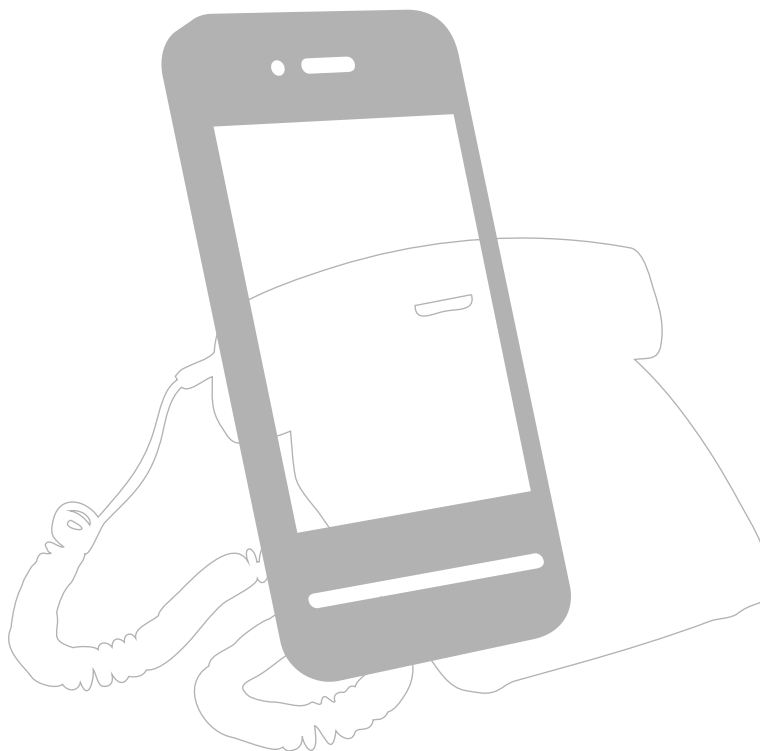
2.6 Regulering af betalingskortmarkedet

Betalingskortmarkedet er i Danmark reguleret ved betalingstjenestelovens kapitel 7. Her er fastsat generelle regler for forretningers overvæltning af gebyrer, samt for kortindløseres gebyrfastsættelse. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med bestemmelserne i lovens kapitel 7. Tilsynet omfatter bl.a. de gebyrbestemmelser, der gælder for brug af betalingskort i Danmark.

Lovens bestemmelser gælder for alle udbydere af betalingstjenester i Danmark. Selskaber, der indløser og udsteder betalingskort på det danske marked, uden at være etableret i Danmark, er dermed også omfattet af betalingstjenestelovens bestemmelser og dermed de samme regler som selskaber, der er etableret i Danmark. Der er således ikke noget krav om, at virksomhederne skal have filialer eller lignende i Danmark. Eneste krav er, at disse virksomheder aktivt tilbyder deres produkter/ydelser på det danske marked.

Lovens gebyrbestemmelser har siden 1999 sondret mellem fysisk og ikke-fysisk handel. Baggrunden for at indføre en sondring var at sikre, at udviklingen af nye handelsformer og betalingssystemer i den ikke-fysiske handel blev fremmet ved at give indløserne mulighed for at finansiere omkostningerne til udvikling heraf ved opkrævning af gebyrer. Derved sikredes det også, at dankortet fremover kunne følge med den teknologiske udvikling på området.

EU-Kommissionens betalingstjenestedirektiv er grundlaget for betalingstjenestelovens konkrete gebyrregler. Disse regler beskrives nærmere i denne rapport's kapitel 6.

Kapitel 3

Brugen af betalingskort

3.1 Indledning og konklusioner

Betalingskort er generelt anerkendt for at være en sikker og effektiv betalingsform. Derfor er der hos mange et ønske om en stor udbredelse af betalingskort i Danmark. Det dækker først og fremmest over et ønske om, at mange forbrugere vælger at benytte betalingskort. Samtidigt er det vigtigt, at et højt antal forretninger tager imod betalingskort.

I dette kapitel ses på udviklingen i brugen af betalingskort i Danmark. Det omfatter både udviklingen i antallet af betalingskort udstedt i Danmark og i antallet af forretninger, der tager imod disse kort. Derudover beskrives udviklingen i brugen af dansk udstedte internationale betalingskort både i Danmark og i udlandet. I dette kapitel omfattes endvidere for første gang en undersøgelse af udbredelsen af detailhandelskort og benzinkort i Danmark.

Danskerne er blandt de europæere, der oftest bruger betalingskort.

Boks 3.1:
Hovedkonklusioner

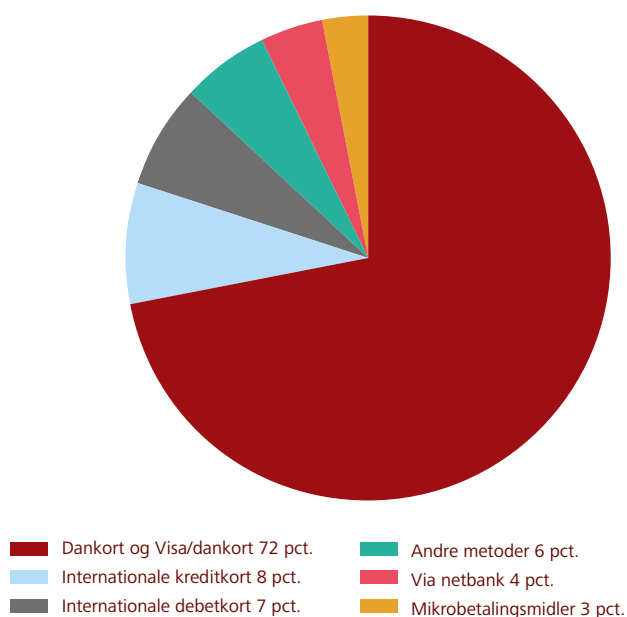
- » **Danskerne er blandt de europæere, der oftest bruger betalingskort.** I 2010 foretog de europæiske lande i gennemsnit 73,5 transaktioner med betalingskort pr. indbygger. Til sammenligning foretog hver dansker i gennemsnit 196,5 transaktioner. Kun svenkerne foretog i 2010 flere transaktioner i gennemsnit pr. indbygger end danskerne nemlig 196,8 transaktioner.
- » **Dankortet er fortsat et af de mest anvendte betalingskort i EU.** Danskerne foretog alene med dankort 167 transaktioner pr. indbygger i 2010. Det vurderes, at dankortet er et af de mest benyttede betalingskort i EU, målt på antal transaktioner pr. indbygger i de enkelte EU-lande.
- » **Der er i Danmark i dag udstedt flere internationale betalingskort end dankort.** Antallet af dansk udstedte internationale betalingskort er steget markant fra 1,5-2 mio. i 2006 til 4,5-5 mio. i 2011. Siden 2009 er der hvert år blevet udstedt flere internationale betalingskort i Danmark end dankort og Visa/dankort.
- » **Omsætningen genereret ved handel med dankort er steget mere siden 2006 end den økonomiske aktivitet.** Målt i forholdt til BNP udgør brug af dankort ca. 14 pct. i 2005 og knap 17 pct. i 2011.
- » **Øget brug af dansk udstedte internationale betalingskort.** Samtidig med at antallet af dansk udstedte internationale betalingskort har været stigende, bruges kortene også oftere. I 2011 blev der foretaget 150-155 mio. transaktioner i Danmark med disse kort, hvilket er 6 gange så mange som i 2006, hvor der blev foretaget 25-30 mio. Ca. fire femtedele af disse transaktioner gennemføres i den fysiske handel.

- » **Flere forretninger tager imod internationale betalingskort.** I dag tager næsten halvdelen af de knap 84.000 forretninger i fysisk handel, der tager imod dankort, også imod internationale betalingskort. Dette er en markant stigning siden 2006, hvor andelen var ca. en tredjedel af de knap 79.000 forretninger, der dengang tog imod dankort i den fysiske handel.
- » **Et stort antal af benzinkort udbydes på det danske marked.** I 2011 var der næsten halvt så mange benzinkort i omløb i Danmark, som der var dankort. Dette er på trods af, at dankortet kan benyttes i 50 gange så mange forretninger som samtlige benzinkort.
- » **Antallet af danske internetforretninger, der modtager dankort, er fortsat stignende.** I begyndelsen af 2012 tog knap 13.000 danske internetforretninger imod dankort, hvilket svarer til mere end en tredobling i forhold til 2005.

3.2 Udviklingen i brugen af betalingskort

Der er i dag udstedt ca. 4,5 mio. dankort, hvoraf ca. 3,5 mio. er Visa/dankort. Det svarer til, at der 1. januar 2012 var over 300.000 flere dankort i omløb, end der var danskere over 18 år⁴. Dette skyldes bl.a., at flere voksne danskere har mere end ét dankort.

Figur 3.1: Danskernes valg af betalingsform ved handel på internettet, 2011

Note: Mikrobetalingsmidler omfatter PayPal. Andre metoder dækker bl.a. betaling via faktura, afregning ved levering og betalinger via mobiltelefon.

Anm.: Denne figur er taget fra Nationalbankens kvartalsoversigt 1. kvartal 2012: Betalinger ved handel på internettet.

Kilde: Nationalbankens beregninger på baggrund af tal fra DIBS (2011).

Dankortet er den mest udbredte elektroniske betalingsform i Danmark⁵. Figur 3.1 viser, hvordan danskerne hovedsageligt vælger dankortet som betalingsform på internettet. Andre betalingskort, der benyttes i Danmark er fx internationale kreditkort som MasterCard, Diners Club, American Express og Eurocard samt internationale debetkort og debetkort med saldo-kontrol som Visa Electron, Maestro og MasterCard debet. Disse kort udbydes hovedsageligt til unge mellem 15 og 18 år, der som regel ikke kan få dankort eller kreditkort. I dag efter-spørger personer over 18 år dog også debetkort med saldokontrol⁶. Figuren viser ligeledes, at internationale kredit- og debetkort ofte benyttes som betalingsform ved handel på inter-nettet. Både dankort og internationale betalingskort udbydes af pengeinstitutter.

I Danmark er der herudover flere andre betalingskort. Benzinselskaber, butikcentre, organisationer osv. udbyder en række betalingskort, fx VEKO-kort, City2-kort, Shell-kort, Statoil-kort, LIC-kort og Forbrugsforeningens kort. Disse betalingskort tilbyder ofte kortbru-ger rabatter, bonus, kredit og andre fordele udover deres funktion som betalingskort. Mange af disse betalingskort har i løbet af de seneste år indgået samarbejde med MasterCard om co-branding⁷ med MasterCard kreditkort. Dette samarbejde bevirker, at kortene også kan an-vendes som MasterCard. På den måde kan kortene anvendes i alle forretninger, der modtager MasterCard både i Danmark og i udlandet. Afsnit 3.9 beskriver brugen af disse kort i forhold til dankortet.

Indtil 1. januar 2005 var det ikke tilladt for indløser at opkræve gebyr af forretningerne for at tage imod dankort i den fysiske handel. Derimod var det tilladt indløser at opkræve gebyr af forretningerne for at tage imod internationale betalingskort, hvilket indløserne valgte at gøre. Dette medførte, at mange danske forretninger frem til 2005 valgte ikke at tage imod interna-tionale betalingskort.

Siden 1. januar 2005 har forretningerne betalt indløser både for at modtage dankort og internationale betalingskort. Samtidig begyndte bankerne mere aktivt at markedsføre de internationale betalingskort, og i flere tilfælde at udbyde dem gratis til deres kunder. Dette samt den oven for nævnte co-branding af detailhandelens og organisationers betalingskort med MasterCard har været medvirkende til at øge antallet af dansk udstedte internationale betalingskort.

De mange danske internationale betalingskort har øget efterspørgslen efter forretninger, der tager imod internationale betalingskort. I dag tager flere danske forretninger derfor imod disse kort.

3.3 Antallet af forretninger, der modtager betalingskort

Nets er eneste indløser for dankort og Visa/dankort. Samtidig er Teller indløser af de fleste internationale betalingskort som MasterCard, Maestro, MasterCard debet, Visa, Visa Electron, American Express, vPay⁸, JCB⁹ og CUP¹⁰. Herudover optræder bl.a. Royal Bank of Scotland, SEB Bank, Euroline, Swedbank A/S og Valitor desuden som indløser på det danske betalings-kortmarked.

Note 5 Finansrådets statistik, Finansrådets hjemmeside, www.finansraadet.dk.

Note 6 Se kapitel 2 for beskrivelse af debetkort med saldokontrol.

Note 7 Der er forskellige definitioner på forskellen mellem co-badgede og co-brandede betalingskort. Oftest benyttes begrebet co-branding om et betalingskort, hvor de to mærker på kortet er konkurrenter, som fx benzinkort og MasterCard. Co-badging benyttes derimod fx om Visa/dankort, hvor Visakort og dankort ikke kan betegnes som konkurrenter, eftersom rene Visakort ikke udbydes til danske forbrugere.

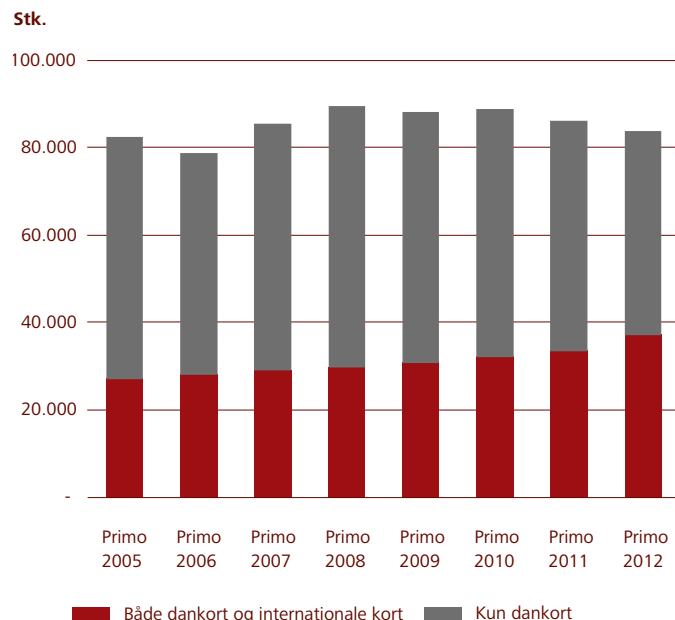
Note 8 vPay er et europæisk debetkort, som udelukkende er baseret på chip og PIN. Visa Europe har indført dette nye debet-kort som et supplement til de eksisterende debetkort. Kortet udstedes ikke i Danmark.

Note 9 JCB er et japansk udstedt betalingskort. Kortet udstedes ikke i Danmark.

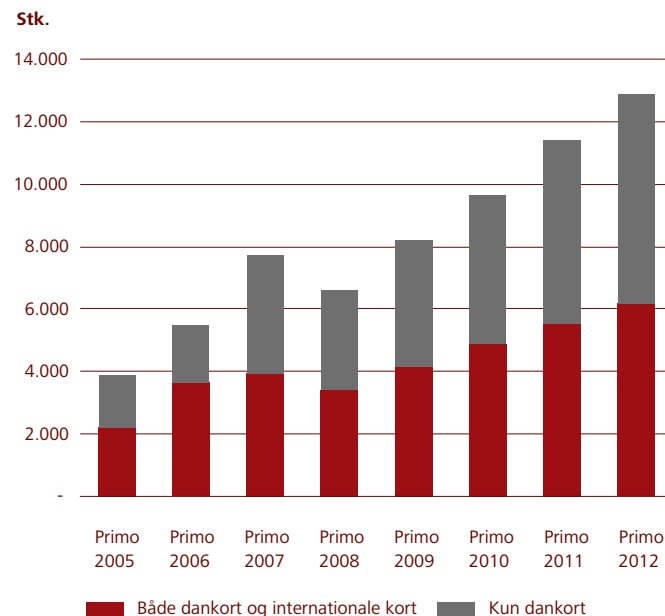
Note 10 CUP udstedes af det kinesiske kortselskab China Union Pay. Kortet udstedes ikke i Danmark.

Figur 3.2: Antal forretninger, der modtager betalingskort

(a) Fysisk handel

(b) Internethandel

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Swedbank, Valitor og Danske Bank, MasterCard og Visa.

Forretninger, der tager imod betalingskort i den fysiske handel

Siden 2010 har der været et mindre fald i antallet af forretninger i den fysiske handel, der modtager dankort. I starten af 2010 tog knap 89.000 forretninger i den fysiske handel imod dankort, imens det i 2012 er faldet til knap 84.000, hvilket svarer til et fald på ca. 6 pct., jf. figur 3.2(a). Dette fald kommer dog efter flere år, hvor antallet har været stigende fra de ca. 82.000, det lå på i starten af 2005.

Siden 2005 har der været konstant stigning i antallet af forretninger, der modtager internationale betalingskort. Flere forretninger er derudover begyndt at tage imod flere forskellige internationale betalingskort. I 2011 tog næsten halvdelen af de forretninger, der tog imod dankort, også imod internationale betalingskort i den fysiske handel. Til sammenligning var denne andel på ca. en fjerdedel i 2005, jf. figur 3.2 (a).

Forretninger, der tager imod betalingskort i den ikke-fysiske handel

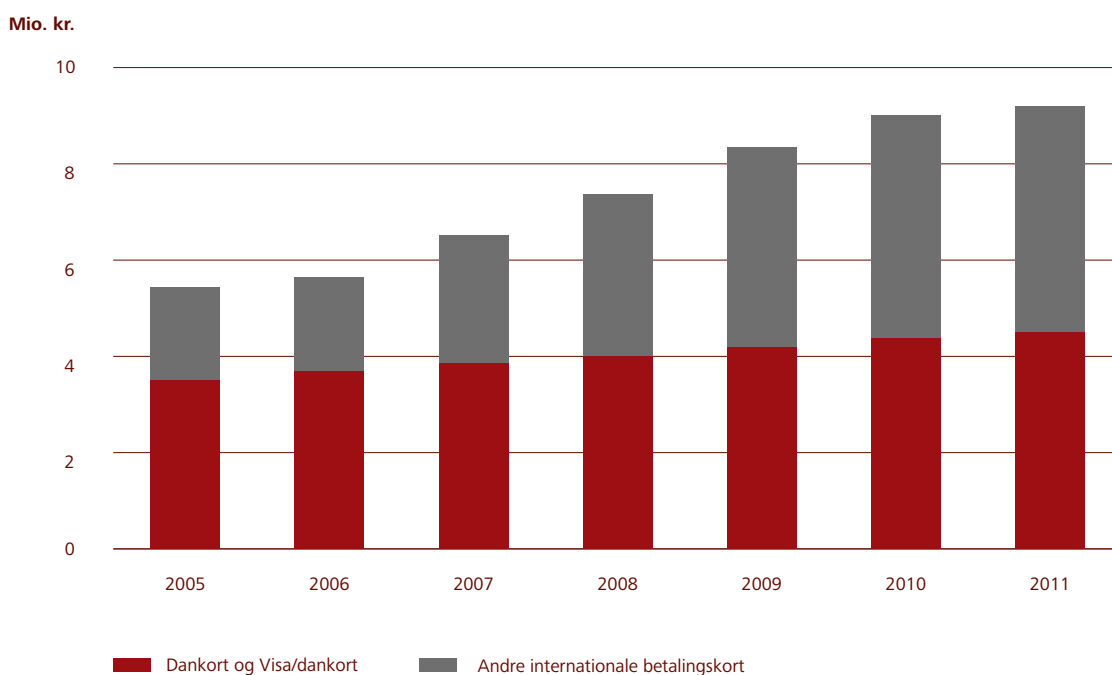
Det var først i 1999, at det blev muligt at betale med dankort på internettet. Frem til 2004 voksede antallet af forretninger, der benyttede sig af denne mulighed med omkring 500 forretninger om året. Siden 2005 har stigningen dog været betydeligt større. Imens der i 2005 var knap 4.000 internetforretninger, der tog imod dankort, er det i dag knap 13.000 forretninger, jf. figur 3.2 (b). Dette er mere end en tredobling.

Der har ligeledes siden 2005 været en stigning i antallet af forretninger på internettet, der tager imod internationale betalingskort fra godt 2.000 forretninger til godt 6.000 forretninger, hvilket svarer til ca. en tredobling. Knap halvdelen af de internetforretninger, der tager imod dankort, tager ligeledes imod internationale betalingskort.

3.4 Udviklingen i antallet af dansk udstedte betalingskort

Antallet af udstedte betalingskort i Danmark er steget betragteligt i de senere år. Stigningen i antallet af betalingskort har både antalsmæssigt og i procent været størst for de internationale betalingskort, men også antallet af dankort har været stigende, jf. figur 3.3.

Figur 3.3: Udviklingen i antallet af danske betalingskort

Note: Visa/dankortet tæller ikke med som internationalt betalingskort, da det er dankortdelen, der benyttes i Danmark, og det derfor ikke registreres som et internationalt betalingskort, så længe det benyttes i Danmark.

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Swedbank, Valitor, Danske Bank, MasterCard og Visa.

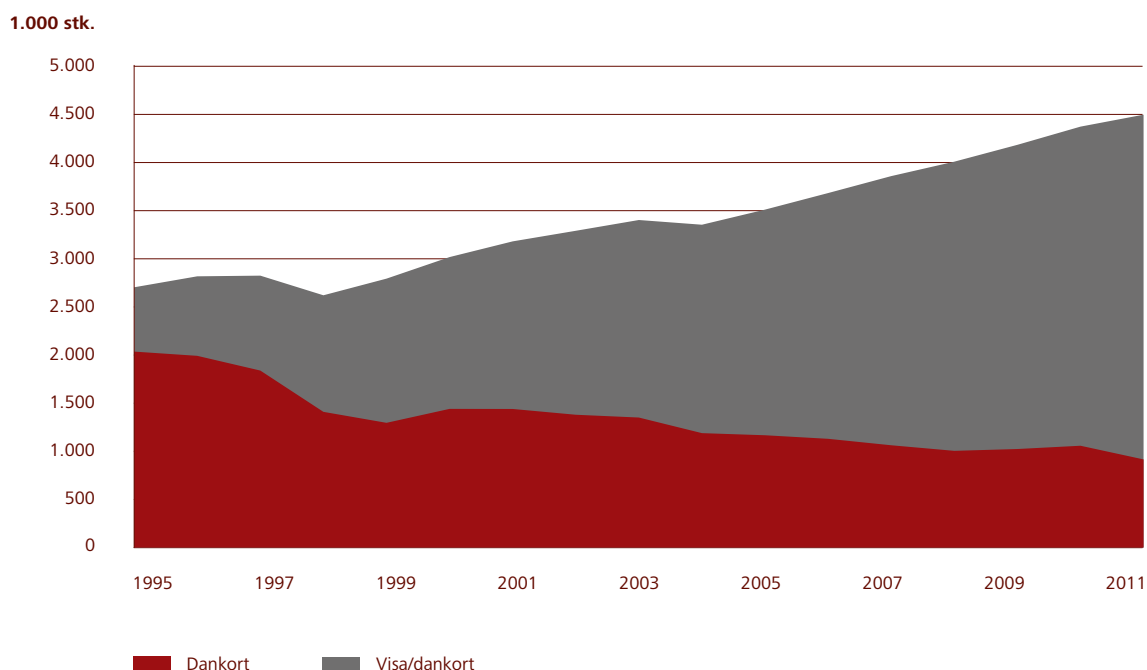
Antallet af dansk udstedte internationale betalingskort ligger i dag på omkring 5 mio¹¹. Der er inden for de seneste år sket en markant stigning i antallet af dansk udstedte internationale betalingskort, så antallet af disse betalingskort er mere end fordoblet siden 2005, jf. figur 3.3.

Siden 2009 har der i Danmark været flere internationale betalingskort end dankort og Visa/dankort. Dette er dog ikke ensbetydende med, at lige så mange danskere har et internationalt betalingskort, som det er tilfældet med dankort. Når antallet af internationale betalingskort stiger mere end dankort, skyldes det sandsynligvis, at næsten alle danskere, der ønsker det og kan få det, i dag har et dankort. Imens den enkelte forbruger typisk kun ønsker sig ét dankort, vil mange forbrugere derimod gerne have flere internationale betalingskort i pungen. Derudover udbydes der som nævnt hovedsageligt internationale debetkort til unge mellem 15 og 18 år.

Udover en mulighed for at gennemføre kortbetalinger i udlandet, får kunderne ofte også andre ydelser i forbindelse med brugen af de internationale betalingskort, fx en vis kredit-tid, forsikringer på de købte produkter eller rabat- og bonusydelser. Mange pengeinstitutter tilbyder i dag de internationale betalingskort gratis.

Note 11 De faktiske tal er fortrolige.

Figur 3.4: Udviklingen i antallet af udstedte dankort og Visa/dankort.

Kilde: Nets A/S.

Pr. 31. december 2011 var der udstedt ca. 4,5 mio. dankort og Visa/dankort i Danmark. Dette antal har stort set været stigende siden dankortets start i 1983, og alene siden 1995 er det steget næsten 70 pct. I dag er over tre fjerdedele af disse kort co-badgede med Visa, så kortet også kan bruges i udlandet. Andelen af Visa/dankort sammenlignet med rene dankort har været stigende siden 1995, og siden 1999 har der været flere Visa/dankort end rene dankort, jf. figur 3.4. Når et Visa/dankort benyttes i Danmark, fungerer det som et dankort, imens det fungerer som et Visa-kort, når det benyttes i udlandet.

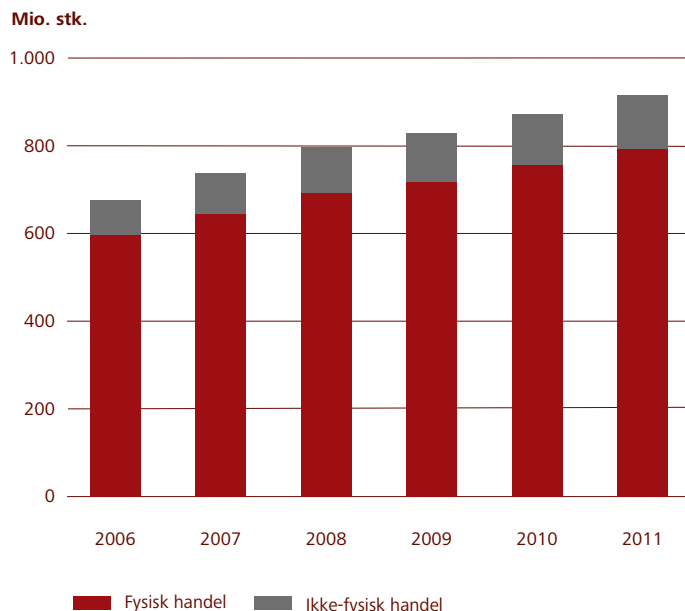
I 2012 er antallet af udstedte dankort større end antallet af danskere over 18 år (knap 4,4 mio. personer). Det betyder, at der er flere danskere, der har mere end ét dankort.

3.5 Udviklingen i antallet af transaktioner med dankort

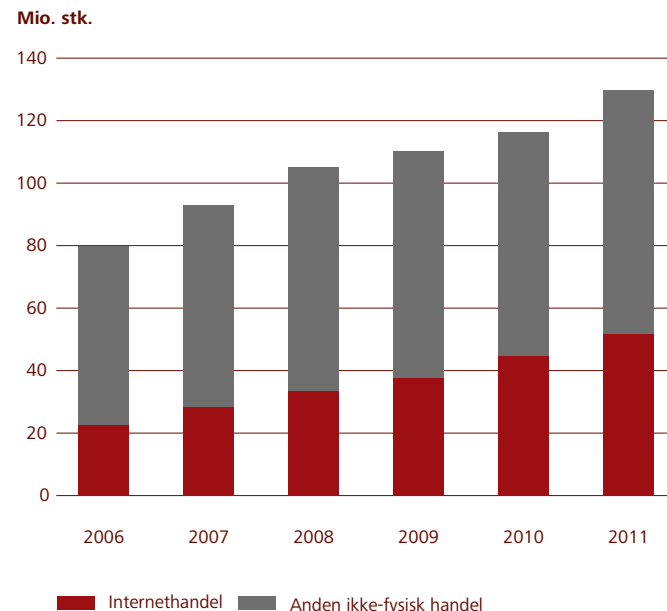
I takt med at antallet af dankort er steget, bliver disse kort benyttet betydeligt oftere i Danmark. Figur 3.5 viser udviklingen i antallet af transaktioner med dankort.

Figur 3.5: Antal transaktioner med dankort i fysisk og ikke-fysisk handel

(a) Fysisk ift. ikke-fysisk handel

(b) Internethandel ift. anden ikke-fysisk handel

Note: Anden ikke-fysisk handel omfatter post- og telefonordresalg og ubetjente betalingsautomater, der dækker over transaktioner via ubetjente betalingsautomater som ved fx Storebæltsbroen, Øresundsbroen og benzinstandere, billetautomater, parkeringsautomater og selvbetjeningskasser i supermarkeder.

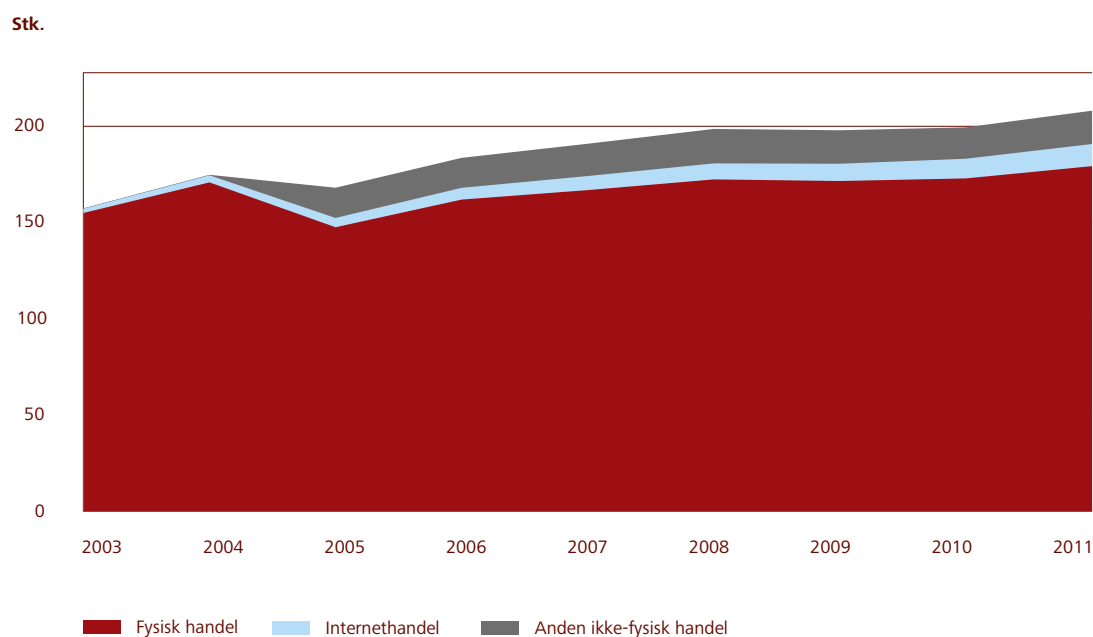
Kilde: Nets A/S.

Siden 2006 er det samlede antal dankorttransaktioner steget fra 676 til 922 mio. i 2011, hvilket svarer til en stigning på over 36 pct. Alene i den fysiske handel steg antallet med ca. 33 pct. fra 596 mio. i 2006 til 793 mio. i 2011, jf. figur 3.5(a). Samtidig steg antallet af dankorttransaktioner i den ikke-fysiske handel med ca. 54 pct. fra 80 mio. transaktioner til 123 mio., jf. figur 3.5(b). Denne type transaktioner udgør dog stadig kun ca. 14 pct. af det samlede antal transaktioner med dankort, hvilket svarer til ca. en ottendedel. Internethandel alene udgør ca. 6 pct. af det samlede antal transaktioner med dankort.

Dankortet kan i dag også benyttes andre steder end i den fysiske handel og på internettet. Fx benyttes dankort i stigende grad i ubetjente betalingsautomater (også kaldet CAT¹²-terminaler), når danskerne skal passere Storebælt eller Øresund, købe billetter i trafikselskabernes billetautomater, bruge parkeringsautomater, købe benzin ved ubetjente standere eller dagligvarer ved selvbetjeningskasser. Fælles for disse transaktioner er, at de er omfattet af betalingstjenestelovens regler for den ikke-fysiske handel. Figur 3.5(b) viser, at denne type transaktioner i dag udgør knap 65 pct. af det samlede antal transaktioner i den ikke-fysiske handel.

Note 12 CAT står for Customer Activated Terminals.

Figur 3.6: Gennemsnitligt årligt antal transaktioner pr. dankort

Note: Anden ikke-fysisk handel omfatter post- og telefonordresalg og ubetjente betalingsautomater, der dækker over transaktioner via ubetjente betalingsautomater som ved fx Storebæltsbroen, Øresundsbroen og benzinstandere, billetautomater, parkeringsautomater og selvbetjeningskasser i supermarkeder.

Anm.: Antallet af transaktioner inkluderer ikke hævnings i pengeautomater.

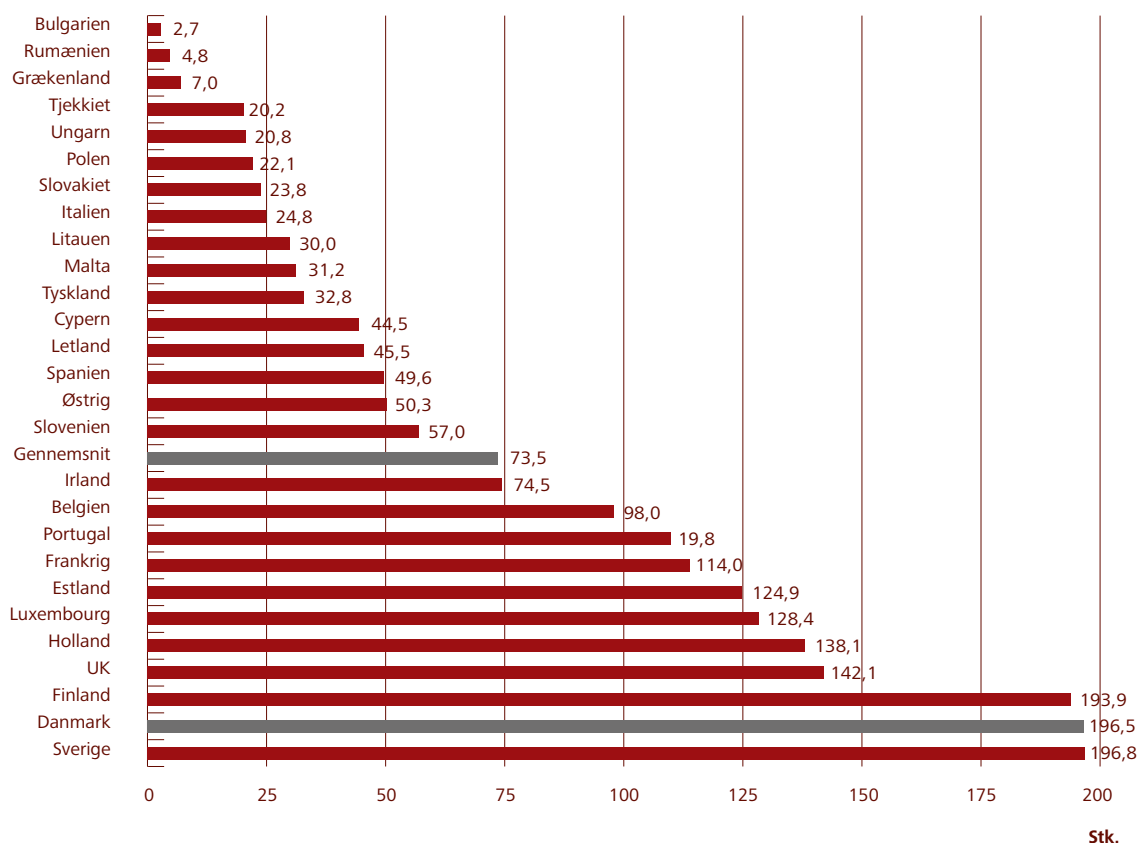
Kilde: Nets A/S.

Der blev i løbet af 2011 i gennemsnit gennemført 205 transaktioner pr. dankort, mens der i 2006 blev gennemført 184 transaktioner. I 2011 brugte danskerne således i gennemsnit deres dankort 4 gange om ugen. I 2011 blev hvert dankort i gennemsnit brugt 12 gange på internettet og 17 gange i anden ikke-fysisk handel fx i benzinautomater og selvbetjeningsautomater i supermarkedet jf. figur 3.6.

Figur 3.7 viser antallet af transaktioner pr. indbygger i EU-landene i 2010.

Figur 3.7: Antal transaktioner med betalingskort pr. indbygger i udvalgte EU-lande i 2010

Anm.: Alle tal er for antallet af transaktioner pr. indbygger, og dermed er personer under 18 år også inkluderet.

Note.: Gennemsnittet er et simpelt gennemsnit, således at antal transaktioner pr. indbygger for hvert land vægter lige meget, uanset landets størrelse.

Kilde: Den europæiske centralbank, ECB.

Danskerne er blandt de europæere, der bruger betalingskort flest gange pr. indbygger, jf. figur 3.7. I 2010 var gennemsnittet for EU-landene 73,5 transaktioner pr. indbygger. Danskerne foretog 196,5 transaktioner pr. indbygger samme år. Svenskerne foretog 196,8 betalingskort-transaktioner pr. indbygger i 2010, mens finnerne foretog 193,9. Dermed er Sverige det eneste land i EU, hvor betalingskort benyttes oftere pr. indbygger end i Danmark.

Danskerne foretog i 2010 i gennemsnit 167 transaktioner alene med dankort¹³. Samtidig var Sverige og Finland i 2010 de eneste EU-lande, hvor der blev foretaget flere transaktioner i gennemsnit pr. indbygger end 167. Derfor vurderes det, at dankortet er blandt de meste brugte betalingskort i EU.

I Danmark, Sverige og Finland benyttes betalingskort betydeligt oftere pr. indbygger end i de øvrige EU-lande, hvor der i 2010 blev foretaget mellem 3 og 142 transaktioner pr. indbygger.

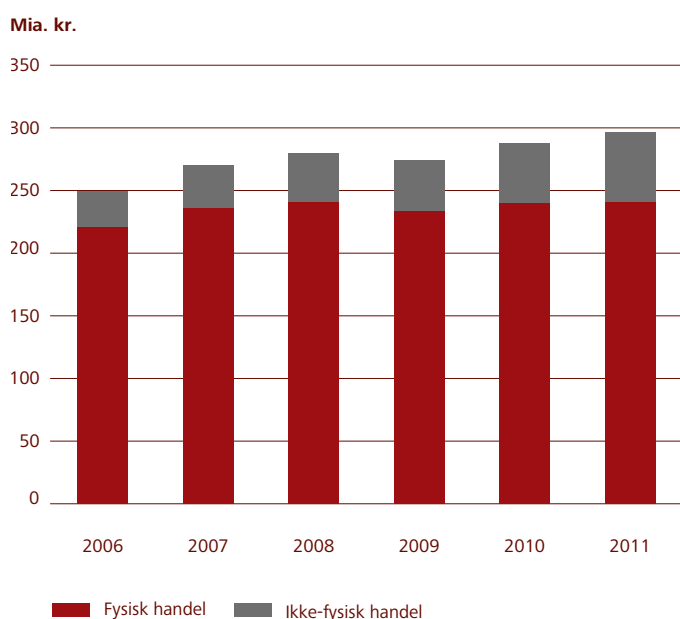
Note 13 Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger med folketal fra Danmarks Statistik og antal årlige transaktioner fra Nets A/S.

3.6 Udviklingen i omsætningen for dankort

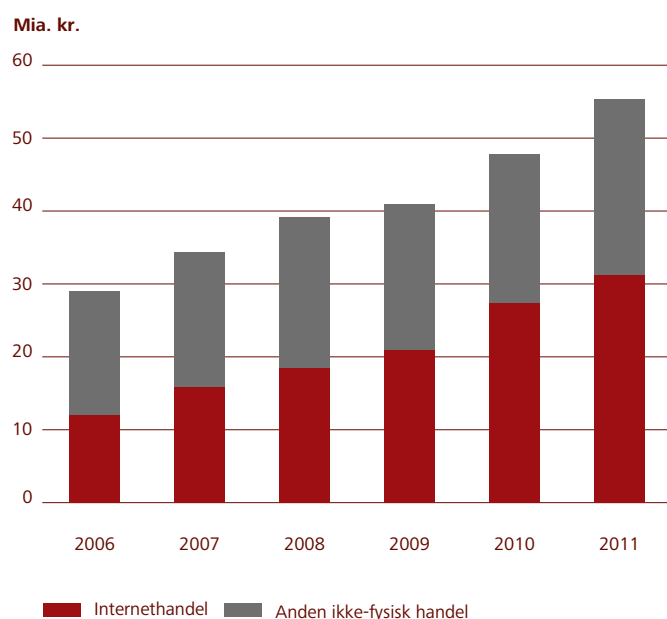
I takt med stigningen i antallet af transaktioner har omsætningen af varer og tjenesteydelser betalt med dankort¹⁴ generelt været stigende. Der har dog været flere udsving. I figur 3.8(a) vises den årlige omsætning med dankort fordelt på fysisk og ikke-fysisk handel og i figur 3.8(b) den årlige omsætning med dankort i internethandel i forhold til anden ikke-fysisk handel.

Figur 3.8: Omsætning pr. år for varer og tjenesteydelser betalt med dankort

(a) Fysisk handel ift. ikke-fysisk handel

(b) Internethandel ift. anden ikke-fysisk handel

Note: Anden ikke-fysisk handel omfatter post- og telefonordresalg og ubetjente betalingsautomater, der dækker over transaktioner via ubetjente betalingsautomater som ved fx Storebæltsbroen, Øresundsbroen og benzinstandere, billetautomater, parkeringsautomater og selvbetjeningskasser i supermarkeder.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger baseret på oplysninger fra Nets A/S.

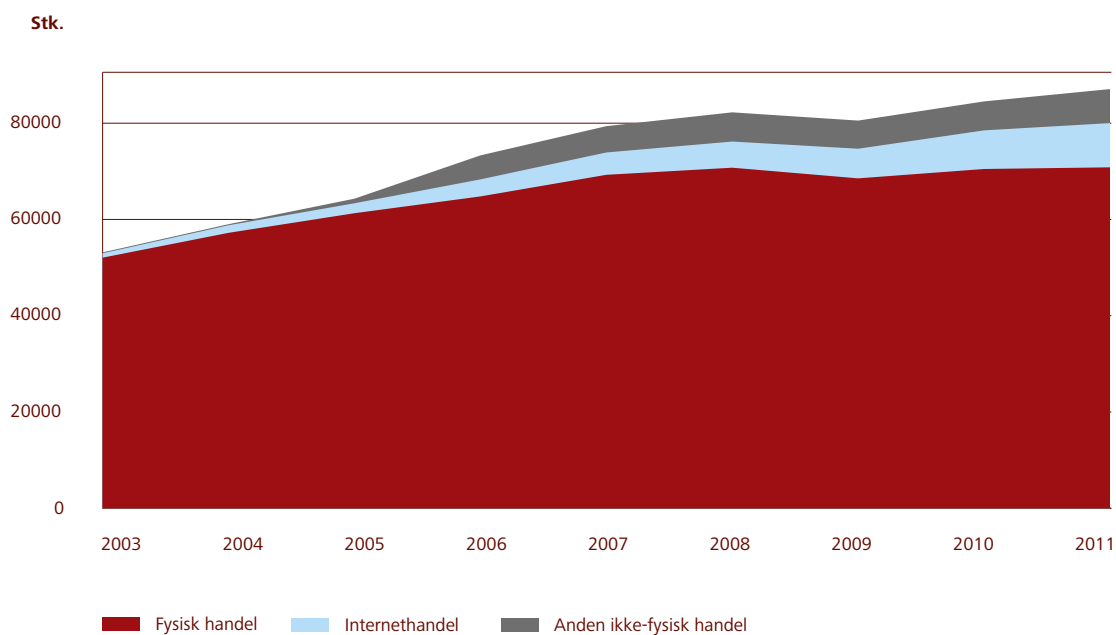
Den samlede omsætning genereret ved salg af varer og tjenesteydelser købt med dankort, har generelt været stigende siden 2006, jf. figur 3.8. I 2011 blev der samlet handlet for næsten 300 mia. kr. med dankort. Heraf blev ca. 240 mia. kr., svarende til fire femtedele, omsat i den fysiske handel. Omsætningen for varer og tjenesteydelser betalt med dankort er i perioden steget mere end Danmarks BNP. I 2006 udgjorde omsætningen genereret ved handel med dankort ca. 14 pct. af BNP, imens det i 2011 udgjorde knap 17 pct.¹⁵.

Hvad angår den ikke-fysiske handel, er omsætningen steget fra 29 mia. kr. i 2006 til 55 mia. kr. i 2011, svarende til næsten en fordobling. Heraf udgør internethandlen over halvdelen med 31 mia. kr., mens de resterende 24 mia. kr. er omsætning ved anden ikke-fysisk handel, hovedsageligt i ubetjente betalingsautomater.

Note 14 Disse tal er både for rene dankort og for Visa/dankort, når det benyttes i Danmark. Dette skyldes, at et Visa/dankort fungerer som dankort, når det benyttes i Danmark

Note 15 Målt i forhold til BNP i løbende priser fra Danmarks Statistik.

Figur 3.9: Gennemsnitlig årlig omsætning pr. dankort

Note: Anden ikke-fysisk handel dækker over transaktioner via ubetjente betalingsautomater, som fx Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater og benzinstandere.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Der er en generel stigning i det årlige forbrug pr. dankort, fra ca. 73.000 kr. i 2006 til ca. 87.000 kr. i 2011, jf. figur 3.9. Siden 2007 er det dog primært udviklingen i omsætningen pr. dankort i den ikke-fysiske handel, der har været stigende. Omsætningen i den ikke-fysiske handel er næsten fordoblet i denne periode.

3.7 Udviklingen i antallet af transaktioner for dansk udstedte internationale betalingskort

De internationale betalingskort bliver i højere og højere grad benyttet både i danske forretninger og i udlandet, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1: Antal transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort

Mio. stk.	2006	2007	2008	2009	2010	2011
I Danmark						
Internationale betalingskort	25-30	25-30	35-40	60-65	105-110	150-155
- Heraf fysisk handel ¹	n.a.	20-25	30-35	45-50	80-85	115-120
- Heraf ikke-fysisk handel ¹	n.a.	5-10	5-10	10-15	20-25	30-35
I udlandet						
- Visa/dankort	20-25	25-30	30-35	40-45	40-45	45-50
- internationale kort	10-15	10-15	15-20	15-20	20-25	20-25
I alt i udlandet	35-40	40-45	45-50	55-60	60-65	65-70

Note: 1) Tallene er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger. Styrelsen har ingen tal for opdeling mellem fysisk og ikke-fysisk handel før 2007.

Anm.: De faktiske tal er fortrolige.

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Swedbank, Valitor, Danske Bank, MasterCard og Visa.

I Danmark har der de sidste år været en markant stigning i antallet af dansk udstedte internationale betalingskort. Dette har været med til at øge antallet af transaktioner med disse kort i Danmark. Set i forhold til 2006 er antallet af transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort i danske forretninger frem til 2011 steget med ca. 125 mio. transaktioner, jf. tabel 3.1. Dette svarer til ca. en seksdobling. Til sammenligning er antallet af transaktioner med dankortet i samme periode steget fra 676 mio. transaktioner til 922 mio. transaktioner. Den procentvise stigning i antallet af transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort har derfor været markant højere end for dankort. Dette er på trods af, at den absolutte stigning i antallet af dankorttransaktioner har været højere end for transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort.

Stigningen skyldes bl.a., at der i dag er flere danske forretninger, der modtager internationale betalingskort, og at flere forretninger modtager flere forskellige internationale betalingskort end tidligere.

Antallet af transaktioner med dansk udstedte betalingskort i udlandet er ligeledes steget. Både hvad angår Visa/dankort og andre internationale betalingskort, benyttes de i dag næsten dobbelt så ofte, som det var tilfældet i 2006. Igennem hele perioden har danskerne dog benyttet deres Visa/dankort dobbelt så ofte i udlandet, som de benytter andre internationale betalingskort. Disse betalingskort er typisk MasterCard, men også Diners Club, American Express samt Visa Electron indgår.

3.8 Udviklingen i omsætningen for dansk udstedte internationale betalingskort og Visa/dankort

I takt med at antallet af transaktioner med dansk udstedte internationale betalingskort er steget, har der også været en stigning i omsætningen på disse kort, jf. tabel 3.2.

Tabel 3.2: Omsætningen med dansk udstedte internationale betalingskort

Mia. kr.	2006	2007	2008	2009	2010	2011
I Danmark						
Internationale betalingskort	10-15	10-15	15-20	15-20	25-30	35-40
- Heraf fysisk handel ¹	n.a.	10-15	10-15	10-15	15-20	25-30
- Heraf ikke-fysisk handel ¹	n.a.	0-5	0-5	5-10	5-10	10-15
I udlandet						
- Visa/dankort	10-15	10-15	10-15	10-15	15-20	15-20
- Internationale betalingskort	10-15	10-15	10-15	10-15	10-15	15-20
I alt i udlandet	20-25	20-25	20-25	25-30	25-30	30-35

Note: 1) Tallene er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger. Styrelsen har ingen tal for opdeling mellem fysisk og ikke-fysisk handel før 2007.

Anm.: De faktiske tal er fortrolige.

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Swedbank, Valitor, Danske Bank, MasterCard og Visa.

Omsætningen med dansk udstedte internationale betalingskort i danske forretninger er steget fra 10-15 mia. kr. i 2006 til 35-40 mia. kr. i 2011. Dette svarer til omkring en ottendedel af dankortomsætningen i 2011. Den største andel af omsætningen med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark ligger i den fysiske handel. Disse betalingskort havde i 2011 desuden en samlet omsætning i udlandet på 30-35 mia. kr., hvoraf brugen af Visa/dankort benyttet i udlandet udgjorde ca. halvdelen, jf. tabel 3.2.

3.9 Andre betalingskort i Danmark

I Danmark er der flere andre betalingskort end dankortet og de internationale betalingskort.

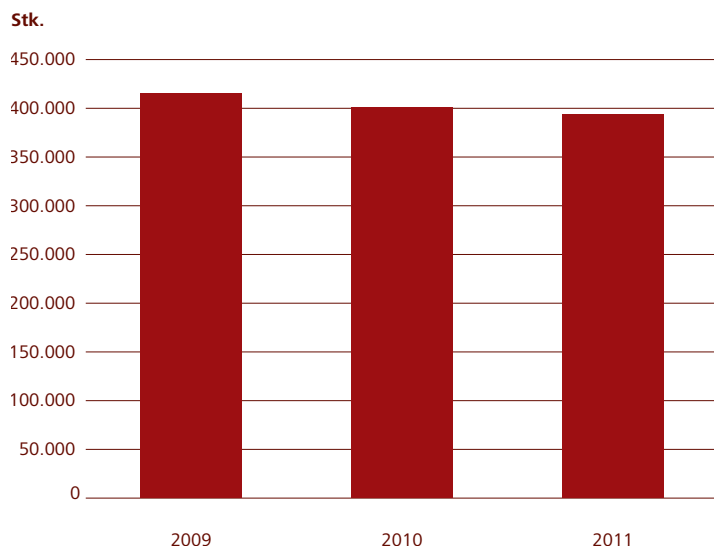
Flere virksomheder som fx butikskæder, benzinstationer, storcentre og andre organisationer udbyder i dag deres egne kort. I mange tilfælde er kortene co-branded med MasterCard, således at kortet kan benyttes som MasterCard kreditkort i andre forretninger både i Danmark og i udlandet. I dette afsnit beskrives, hvor stor en andel af markedet for betalingskort disse kort besidder. I afsnittet er detailhandelskort og benzinkort desuden beskrevet hver for sig, eftersom brugen af disse typer af kort adskiller sig markant fra hinanden.

Som nævnt er det første gang, at styrelsen har foretaget en undersøgelse af udbredelsen af disse kort. Styrelsen har valgt ikke at medtage helt små udbydere, der udbyder under 100 kort. Samtidig har nogle udbydere ikke været i stand til at levere alle de oplysninger, styrelsen har efterspurgt. For alle årene bør der derfor i nedenstående figurer tages højde for, at de ikke indeholder samtlige relevante oplysninger. Styrelsen vurderer dog alligevel, at de bidrager til at give et mere komplet billede af det samlede betalingskortmarked i Danmark.

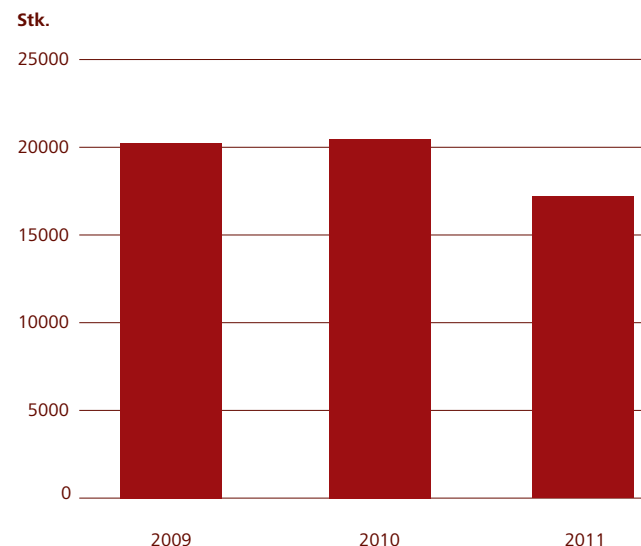
Figur 3.10 nedenfor viser antallet af detailhandelskort og antallet af butikker, der modtager disse kort.

Figur 3.10: Udbredelse af detailhandelskort, 2009-2011

(a) Antal detailhandelskort

(b) Antal forretninger, der modtager et af kortene

Note: Hvis én forretning modtager mere end ét detailhandelskort, vil forretningen være talt med én gang for hvert kort den modtager.

Kilde: Diverse detailhandelskæder.

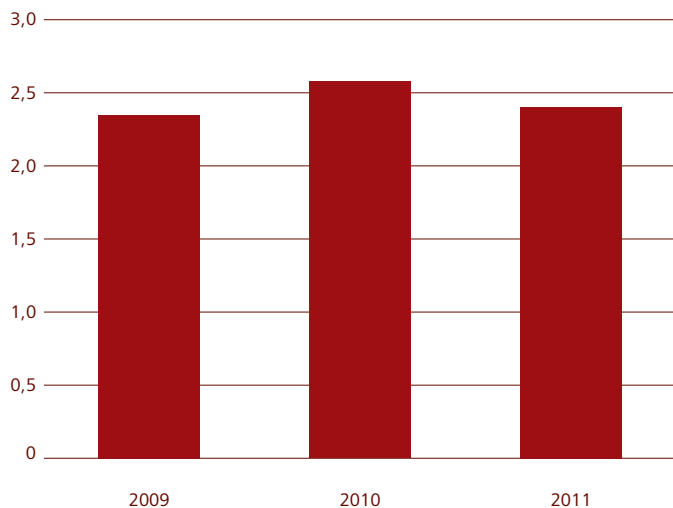
Som det ses af figur 3.10(a), er der i dag udstedt omkring 400.000 detailhandelskort, og dermed under en tiendedel af antallet af dankort. Samtidig modtager ca. 17.000 forretninger et detailhandelskort, jf. figur 3.10(b), hvoraf langt de fleste er i fysisk handel. Dette svarer til ca. en femtedel af antallet af forretninger, der modtager dankort i fysisk handel. Enkelte forretninger kan muligvis modtage flere forskellige detailhandelskort. Dette kan fx gælde en filial af en butikskæde, der har sit eget betalingskort, hvis den samtidig er beliggende i et storcenter med eget betalingskort. En sådan forretning vil i overstående figur være talt med to gange.

Ligeledes viser figur 3.11 udbredelsen af benzinkort.

Figur 3.11: Udbredelse af benzinkort, 2009-2011

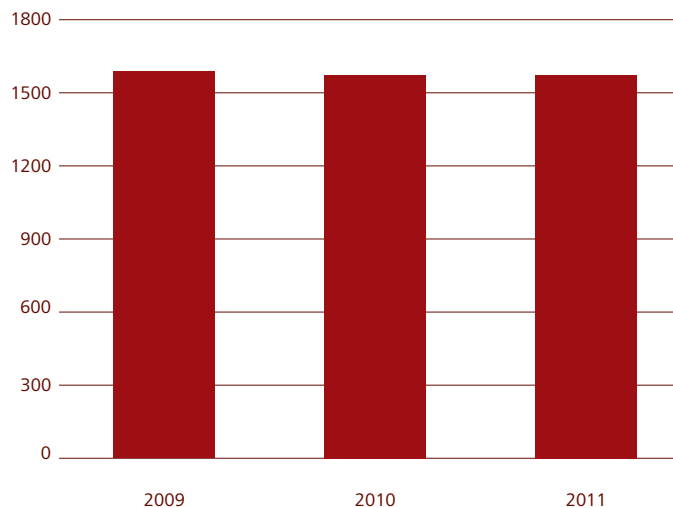
(a) Antal benzinkort

Mio. stk.

(b) Antal forretninger, der modtager kortene

Stk.

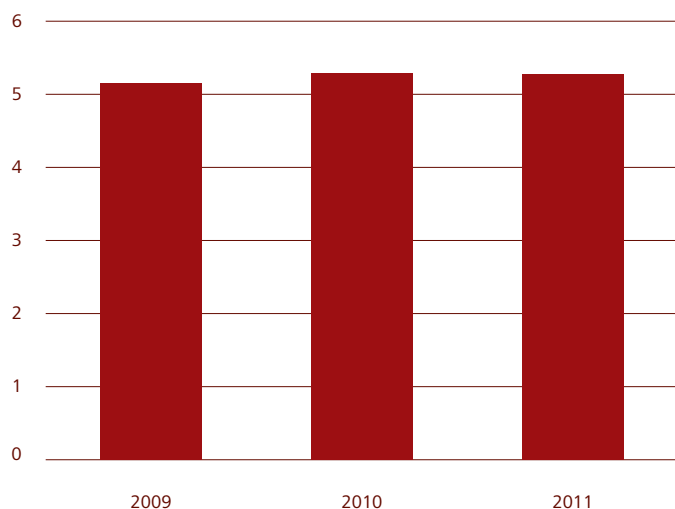
Kilde: Shell, Q8, OK, Statoil.

Figur 3.11 viser, at antallet af udstedte benzinkort er knap 2,5 mio. i 2011, og at de samlet kan benyttes i ca. 1.600 forretninger. Dermed udgør antallet af benzinkort over halvdelen af antallet af dankort, imens dankortet kan benyttes i over 50 gange så mange forretninger, som samtlige benzinkort kan. Dermed udstedes der rigtig mange benzinkort i forhold til, hvor mange forretninger de kan benyttes i.

Figur 3.12: Brugen af detailhandelskort, 2009-2011

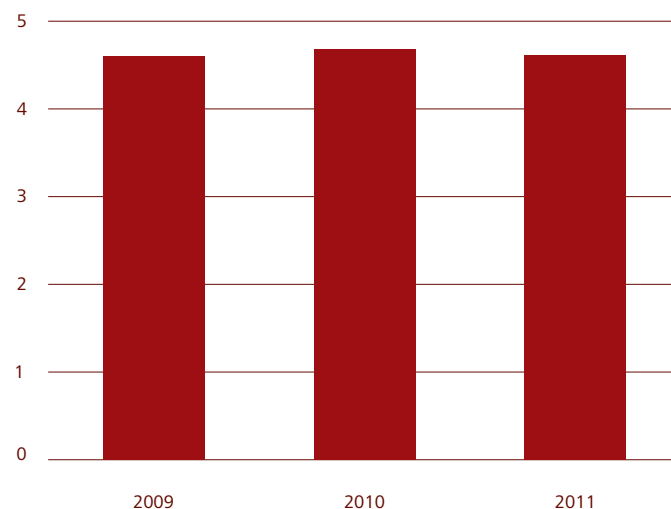
(a) Antal transaktioner

Mio. stk.

(b) Omsætning

Mia. kr.

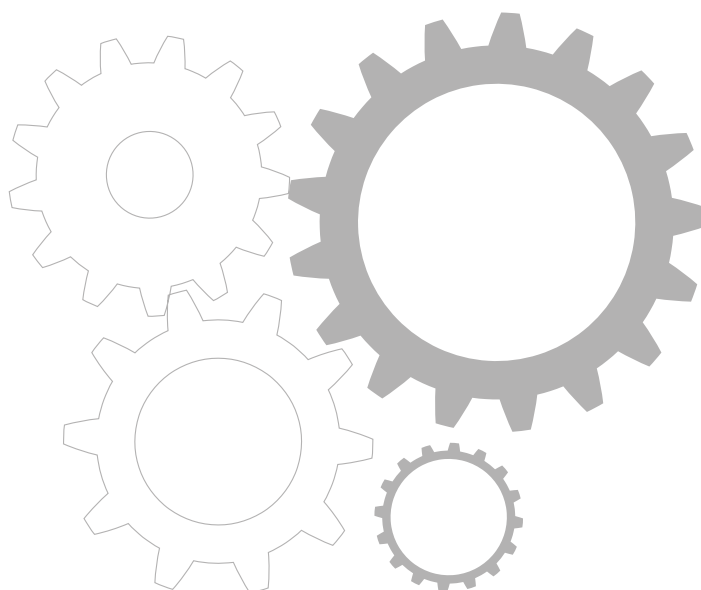

Note: Hvis én forretning modtager mere end ét detailhandelskort, vil forretningen være talt med én gang for hvert kort, den modtager.

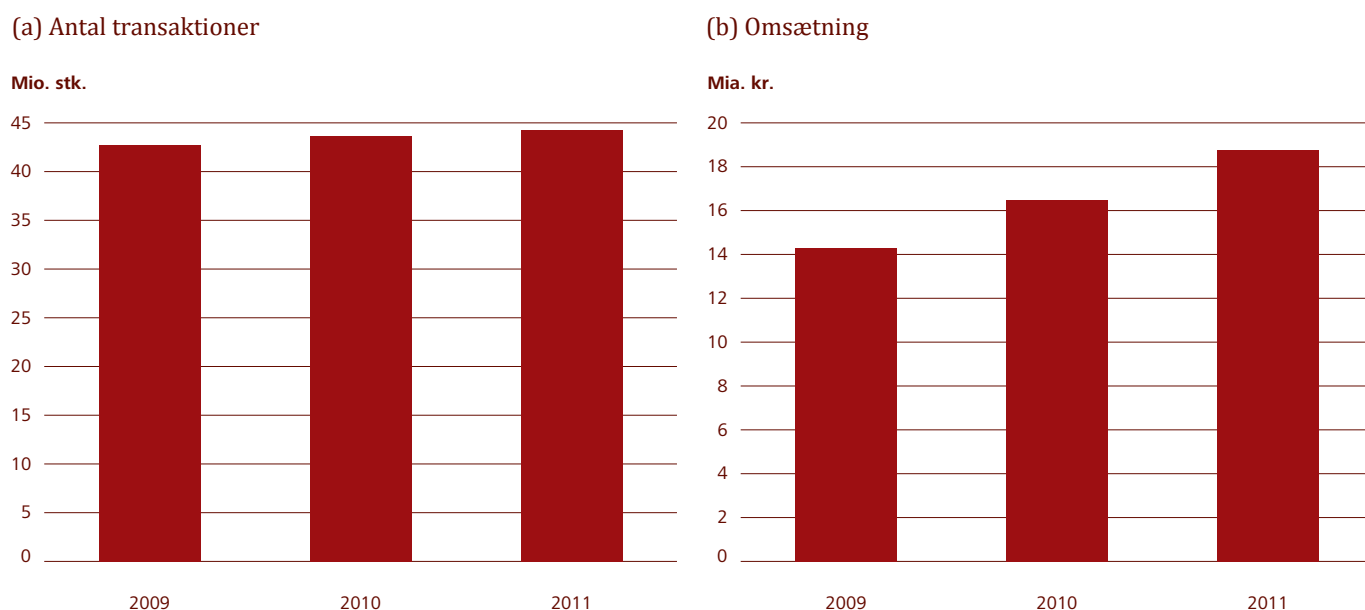
Kilde: Diverse detailhandelskæder.

Som det ses af figur 3.12(b), omsættes der for under 5 mia. kr. årligt med detailhandelskortene i den fysiske handel. Denne omsætning er fordelt ud over omkring 5 mio. transaktioner, jf. figur 3.12(a). Dette svarer til ca. halvdelen procent af omsætningen med dankort i fysisk handel og ca. en halv procent af antallet af dankorttransaktioner i fysisk handel. Detailhandelskort benyttes stort set ikke i den ikke-fysiske handel.

Figur 3.13 viser antallet af transaktioner og omsætningen med benzinkort.

Figur 3.13: Brugen af benzinkort, 2009-2011

Kilde: Shell, Q8, OK, Statoil.

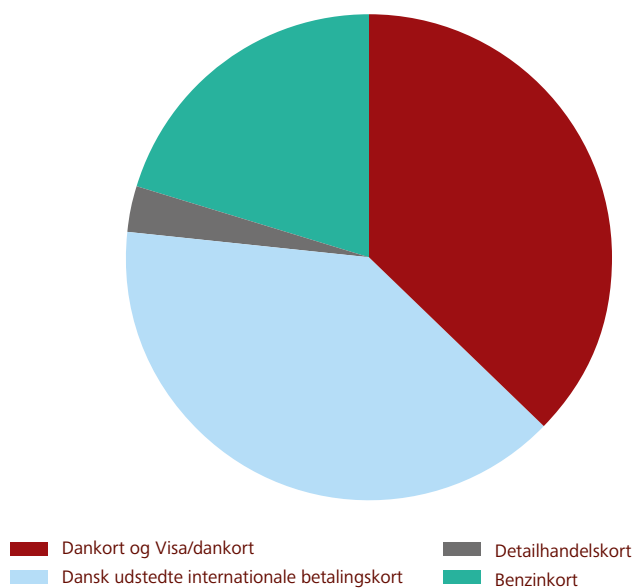
Som det ses af figur 3.13, bliver der foretaget betydeligt flere transaktioner med benzinkort sammenlignet med detailhandelskort. Ligeledes er omsætningen betydelig større ved brug af disse kort. Antallet af transaktioner foretaget med benzinkort er på over 40 mio., svarende til ca. 5,5 pct. af antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel. Samtidig udgør omsætningen på disse kort over 18 mia. kr. i 2011, hvilket svarer til ca. 6 pct. af omsætningen på dankort i fysisk handel.

3.10 Det danske betalingskortmarked

I dette afsnit vil styrelsen sammenligne de forskellige typer betalingskorts andel af det danske betalingskortmarked.

Figur 3.14 viser en sammenligning mellem antallet af betalingskort af forskellige typer på det danske betalingskortmarked.

Figur 3.14: Antal betalingskort på det danske marked i 2011

Note: Da de faktiske tal er fortrolige, opgives de præcise procentsatser ikke i diagrammet.

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Euroline, Swedbank, Valitor, Danske Bank, MasterCard og Visa, Shell, Q8, OK, Statoil og diverse detailhandelskæder.

Som det ses af figur 3.14, udgør antallet af dankort og dansk udstedte internationale betalingskort omkring to tredjedele af det samlede antal betalingskort udstedt i Danmark i 2011. Imens benzinkortene udgør langt størstedelen af de resterende kort, er der relativt få detailhandelskort på det danske betalingskortmarked.

Nedenfor viser figur 3.15 en sammenligning af, hvor meget de forskellige dansk udstedte betalingskort benyttes, målt på det samlede antal transaktioner og den samlede omsætning for såvel fysisk som ikke-fysisk handel.

Figur 3.15: Brugen af dansk udstedte betalingskort i 2011

(a) Målt på transaktioner

(b) Målt på omsætning

Note: Da de faktiske tal er fortrolige, opgives de præcise procentsatser ikke i diagrammet.

Kilde: Nets A/S, SEB Bank, Ikano Finans, Euroline, Swedbank, Valitor, Danske Bank, MasterCard og Visa, Shell, Q8, OK, Statoil og diverse detailhandelskæder.

Som det ses af figur 3.15(a), udgør antallet af transaktioner med dankort og Visa/dankort langt størstedelen af alle transaktioner med dansk udstedte betalingskort på det danske marked. Denne andel udgør over fire femtedele af det samlede antal transaktioner. Af den sidste femtedel er langt de fleste transaktioner gennemført med dansk udstedte internationale betalingskort.

Figur 3.15(b) viser ligeledes, hvordan omsætningen genereret ved handel med dankort udgør langt størstedelen af den samlede omsætning genereret ved betaling med dansk udstedte betalingskort i Danmark. Denne andel udgør også ca. fire femtedele. Af den resterende femtedel genereres langt størstedelen af omsætningen ved handel med dansk udstedte internationale betalingskort.

Kapitel 4

De nye regler for gebyrer og overvæltning i den fysiske handel

4.1 Indledning og konklusioner

I 2011 blev en række af de danske regler for fastsættelse af gebyr og regler for overvæltning af gebyr for brug af betalingskort ændret. For det første er det sket ved ændring af lov om betalingstjenester og elektroniske penge. For det andet er bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af internationale betalingskort blevet ophævet og erstattet af en ny bekendtgørelse om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Baggrunden for ændringerne er, at EU-Kommissionen havde rejst spørgsmål ved, om de dagældende danske gebyrregler og regler for overvæltning var i overensstemmelse med EU-retten. Det skyldes, at de tidligere gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer sondrede mellem dansk udstedte betalingskort og udenlandsk udstedte betalingskort. Dette kunne ifølge EU-Kommissionen medføre diskriminering af borgere fra andre lande.

I dette kapitel beskrives de nye gebyrregler og regler for overvæltning, der blev gennemført i 2011.

Det er tilladt forretninger at opkræve gebyr af kunder, der bruger kreditkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.

Boks 4.1: Hovedkonklusioner

- » **Der er indført ens regler for indløseres fastsættelse af gebyr for brug af internationale betalingskort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.**
- » **Forbuddet mod at indløser må opkræve gebyr for brug af betalingskort uden chip i den fysiske handel, er ophævet.**
- » **Det er tilladt forretninger at opkræve gebyr af kunder, der bruger kreditkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.**
- » **Forretningerne må ikke opkræve gebyr af kunder, der bruger debetkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.**

Forretningerne må ikke opkræve gebyr af kunder, der bruger debetkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.

4.2 Indholdet af de nye regler

Med ændringen er der indført ensartede gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer for brug af såvel internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort i den fysiske handel.

Forbuddet mod, at der kan opkræves gebyr af forretninger for at modtage betalingskort uden chip, er ophævet. Det samme er maksimalgebyrerne for dansk udstedte internationale betalingskort. For disse kort gælder, at indløser selv kan fastsætte egne gebyrer over for forretningerne for brug af betalingskort. Indløseres gebyrer skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79, se boks 4.2.

Boks 4.2: Betalingsstjenesteloven § 79

§79

"Ved fastsættelse af gebyr m.v. i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaktioner med et betalingsinstrument som nævnt i § 6, nr. 9, må der ikke anvendes ur-

melige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence."

Bestemmelsen gør det muligt for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen at foretage indgreb over for aktører

(indløserne), der fastsætter priser, som ligger over priser i andre lande med en effektiv betalingsformidling, som ikke står i rimeligt forhold til omkostningerne, eller som medfører en overnormal indtjening, dvs. en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, der overstiger forrent-

ningen for virksomheder i virksom konkurrence

Det betyder, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløseres omkostningerne ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance.

De nye regler for overvæltning medfører, at forretningerne kun kan overvælte gebyr på forbrugerne for brug af kreditkort, men ikke for brug af debetkort. Denne model kaldes splitmodellen, og med denne model kom der til at gælde ens regler for opkrævning af gebyrer for brug af internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort i den fysiske handel.

Hermed er der skabt ens regler, når danske borger og borgere fra andre EU-lande bruger ens betalingskort, idet reglerne ikke længere sonderer på baggrund af nationalitet. Herefter er de danske gebyrregler i overensstemmelse med EU-retten.

Derudover vil splitmodellen øge brugen af effektive og billige betalingskort. For det første fordi det derved kan blive mere synligt for forbrugerne, hvad det koster danske forretninger at modtage kreditkort i den fysiske handel. For det andet fordi det ikke længere koster for-

brugerne noget at bruge debetkort i den fysiske handel i Danmark, uanset om det er en dansk borger eller en borger fra et andet EU-land, der benytter betalingskortet.

Splitmodel for forretningernes opkrævning af gebyrer for brug af betalingskort

Grunden til, at den valgte model kaldes splitmodellen er, at modellen sonder mellem debetkort og kreditkort, og at der er fastsat ét sæt regler for hver af disse korttyper. Disse regler gælder for alle betalingskort, der benyttes i danske forretninger, uanset hvor betalingskortene er udstedt.

Boks 4.3:

Definition på debet- og kreditkort

Der findes forskellige typer af betalingskort. De to hovedtyper af betalingskort er **debetkort og kreditkort**.

Forskellen mellem kortene ligger i, hvornår købsbeløbet trækkes fra forbrugerens konto.

Debetkort:

Ved et debetkort trækkes købsbeløbet fra forbruge-

rens konto umiddelbart efter, at indløser har modtaget oplysninger om transaktionen. Debetkort er ofte knyttet op til en bankkonto. Dankort er et eksempel på et debetkort.

Flere banker tilbyder en særlig form for debetkort, et såkaldt *saldokontrollkort*. Ved sådanne debetkort undersøges det før en transaktion påbegyndes, om der er tilstrækkeligt indestående på forbrugerens konto til

at dække købsbeløbet. Er der ikke det, afvises transaktionen. Eksempler på saldokontrollkort er MasterCard debet, Maestro og Visa Elektron.

Kreditkort:

Ved et kreditkort trækkes købsbeløbet ikke fra forbrugerens konto umiddelbart efter, at indløser har fået oplysninger om transaktionen. Der går et vist tidsrum, inden beløbet trækkes fra forbrugerens konto. Hvor

lang tid der går, vil afhænge af den aftale, som forbrugeren har med kortudstederen, typisk en bank. Fx kan det være aftalt, at forbrugeren ved udgangen af hver kalendermåned betaler for månedens køb på kortet. Det kan også aftales, at forbrugeren ud over løbende måned har en ekstra måneds kredit. Eksempler på kreditkort er MasterCard, Diners Club og American Express.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Reglerne er:

- Forretninger må ikke opkræve gebyr af forbrugere, der benytter *debetkort*. Det betyder, at uanset om der er tale om et debetkort med eller uden chip, eller et dansk eller udenlandsk udstedt internationalt debetkort, må forretningerne ikke overvælte gebyr på forbrugeren i den fysiske handel¹⁶.
- Forretninger kan overvælte gebyr på forbrugere, der bruger *kreditkort*. Det betyder, at uanset om der er tale om et kreditkort med eller uden chip, eller et dansk eller udenlandsk udstedt internationalt kreditkort, må forretningerne overvælte gebyr på forbrugeren i den fysiske handel. Det er forretningernes eget valg, om de vil overvælte gebyrer på forbrugere. Forretninger kan vælge slet ikke at overvælte gebyrer, eller blot at opkræve gebyrer for brug af visse kreditkort.
- Vælger forretningen at opkræve gebyr for brugen af kreditkort, må forretningerne ikke opkræve et gebyr af forbrugeren, der er højere end det gebyr, som forretningen betaler til sin indløser for den pågældende betalingstransaktion¹⁷.

Regler for fastsættelse af indløseres gebyr over for forretninger

Samtidig med indførelsen af splitmodellen, er reglerne for fastsættelsen af de gebyrer, som indløserne kan opkræve af forretningerne i den fysiske handel, blevet ændret.

For det første er de maksimale gebyrer for at indløse dansk udstedte internationale betalingskort blevet ophævet. For det andet er forbuddet mod, at indløser kan opkræve gebyr af forretningerne for danske betalingskort uden chip blevet ophævet.

Note 16 Dankort er et debetkort, og dermed også omfattet af splitmodellens regel om, at det ikke er tilladt indløser at opkræve gebyr for brug af debetkort i den fysiske handel, jf. kapitel 4.

Note 17 Jf. betalingstjenestelovens § 80, stk. 5.

Ophævelsen af forbuddet mod, at der kan opkræves gebyr af forretninger for at modtage betalingskort uden chip, har medført, at også disse betalingskort er blevet omfattet af splitmodellen. Det betyder, at hvis forretningerne bliver opkrævet gebyr for brug af kreditkort uden chip, vil gebyret kunne overvæltet på forbrugere, der bruger disse kreditkort.

De ændrede regler medfører, at de gebyrer, som indløser tager af forretningerne for at modtage henholdsvis dansk udstedte internationale betalingskort, betalingskort uden chip, samt øvrige kreditkort i den fysiske handel, fremover skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79. § 79 fastslår, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløserens omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance, jf. boks 4.2.

Da det hele tiden har været gældende, at indløserens gebyr over for forretninger, der modtager udenlandsk udstedte betalingskort, skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79, betyder ændringerne, at der i dag gælder ens regler for fastsættelse af gebyr for brug af internationale betalingskort, betalingskort uden chip, samt øvrige kreditkort i den fysiske handel.

Loven indeholder ikke regler om hvilke typer af gebyrer, som indløser må eller skal anvende. Indløser kan vælge om gebyret skal være et transaktionsbestemt gebyr, fx et fast beløb pr. transaktion eller en procent af købsbeløbet eller en kombination af disse. Gebyret kan ligeledes opkræves som et fast månedligt eller årligt beløb fx en abonnementsordning. Uanset hvilken gebyrform indløser vælger at anvende, må gebyrerne ikke være urimelige, dvs. de skal fastsættes i overensstemmelse med § 79.

Andre ændringer af reglerne

I forbindelse med de gennemførte ændringer af gebyrreglerne og reglerne for overvæltning blev der gennemført en række andre ændringer.

Indløseres pligt til at offentliggøre maksimalgebyrer

Der er i bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel indført en regel om offentliggørelse af maksimalgebyrer.¹⁸ Reglen forpligter indløser, der indløser betalingskort i den fysiske handel, til på tydelig måde at offentliggøre de maksimale gebyrer, som indløser opkræver af forretningerne for at modtage de forskellige betalingskort. Det er med ændringen tydeliggjort, at indløser skal offentliggøre det maksimale gebyr for hver enkelt type betalingskort, som indløses af den pågældende indløser.

Opkræves samme maksimalgebyr for en række forskellige betalingskort, er det tilstrækkeligt at offentliggøre én gebyrsats og samtidig angive de betalingskort, som maksimalgebyret gælder for. Hvis der opkræves forskellige maksimalgebyrer for forskellige betalingskort, skal hvert af disse gebyrer offentliggøres.

Reglen indebærer eksempelvis, at hvis en indløser opkræver forskellige maksimalgebyrer for et dansk udstedt MasterCard og et udenlandsk udstedt MasterCard, skal begge maksimalgebyrer offentliggøres.

Reglen omfatter alle betalingskort såvel debet- som kreditkort, der kan bruges i forretninger i den fysiske handel.

Note 18 Jf. § 3, stk.2 i bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Forretningernes pligt til at oplyse om gebyrer

Forretningerne er forpligtet til på tydelig måde at oplyse om, at der opkræves gebyrer for brug af kreditkort.¹⁹

Reglen er ændret således at en forretning nu skal oplyse om gebyrer "forud for en aftales indgåelse", i stedet for som tidligere "før betalingstransaktionen iværksættes". Herved undgås en situation, hvor en forbruger har forbrugt godet eller serviceydelsen, før betalingstransaktionen gennemføres og dermed før det tidspunkt, hvor forbrugeren oplyses om, hvilket gebyr, der er forbundet med betalingen, fx i forbindelse med et restaurationsbesøg eller hotelophold. Det er således med ændringen tydeliggjort, hvornår forretningerne skal oplyse om, at der opkræves gebyr for brug af et betalingskort.

Det er i forbindelse med ændringen ligeledes præciseret, at forretninger alene kan overvælte den betaling til indløser, der vedrører driften af et betalingssystem. Forretningen kan således kun overvælte betalingen for selve gennemførelsen af betalingstransaktionen, men derimod ikke eventuelle rentetillæg, betaling for hurtigere afregning eller lignende ydelser, som ikke vedrører driften af betalingssystemet.

Det gælder fortsat, at oplysningerne om, at der opkræves gebyr, skal gives på en tydelig måde, dvs. ved enten mærkning, skiltning eller på anden tydelig måde. Der skal ligeledes gives oplysninger om størrelsen af gebyret. Eksempelvis kan det fremgå af et menukort, hvor meget en restaurant opkræver i gebyr for forskellige betalingskort.

4.3 Gennemførelsen af ændringerne

Ændringerne af reglerne blev gennemført i to step. Først blev gebyrreglerne for de internationale betalingskort ændret. Det skete ved at udstede en ny bekendtgørelse om gebyrer ved brug af internationale betalingsinstrumenter, som trådte i kraft den 1. oktober 2011.²⁰ Med ændringen af bekendtgørelsen kom splitmodellen til at gælde for brug af internationale betalingskort i Danmark. Samtidig blev gebyrlofterne for dansk udstedte internationale debit- og kreditkort ophævet.

Dernæst blev betalingstjenesteloven ændret, så der kunne indføres det samme regelsæt for betalingskort uden chip. Det vil sige, at splitmodellen for overvæltning af gebyrer og brugen af betalingstjenestelovens § 79 ved fastsættelse af indløseres gebyr over for forretningerne også kom til at gælde for betalingskort uden chip.

Lovændringen trådte i kraft den 1. januar 2012. Samtidig blev der udstedt en ny bekendtgørelse om gebyrer for brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel²¹, der ligeledes trådte i kraft den 1. januar 2012. Denne bekendtgørelse erstatter bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af internationale betalingsinstrumenter, som trådte i kraft den 1. oktober 2011.

Med den nye bekendtgørelse er splitmodellen indført for brug af alle betalingskort i danske forretninger i den fysiske handel. Samtidig indfører bekendtgørelsen ens regler for indløseres fastsættelse af gebyrer over for forretningerne for internationale betalingskort, betalingskort uden chip samt for øvrige kreditkort i den fysiske handel.

Note 19 Reglen følger af betalingstjenestelovens § 83. Forretningerne er forpligtet til at oplyse om, at der opkræves gebyr, men bestemmelsen indeholder ligeledes en forpligtelse til forretninger om, at de skal oplyse om det, hvis de i forbindelse med brug af kortet tilbyder rabat. § 83. Bestemmelsen administreres af Forbrugerombudsmanden.

Note 20 Bekendtgørelse nr. 812 af 30. juni 2011 om gebyrer ved brug af internationale betalingsinstrumenter.

Note 21 Bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Kapitel 5

Gebyrer for brug af dankort

5.1 Indledning og konklusioner

Forretningerne betaler et årligt abonnement til Nets for at modtage dankort i den fysiske handel. Fastsættelsen af, hvor meget forretningerne årligt skal betale til Nets, sker på basis af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Nets kan årligt maksimalt opkræve en samlet abonnementsbetaling af forretningerne, der svarer til halvdelen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.

For at fastslå, hvor store omkostninger der er ved driften af dankortsystemet, foretager Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen hvert andet år en undersøgelse af disse omkostninger. Styrelsens seneste omkostningsundersøgelse er foretaget i 2011 og omfatter omkostningerne for 2010.

I dette kapitel beskrives opgørelsen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. Derudover gøres rede for beregningen af det årlige abonnement, som forretningerne skal betale til Nets for at modtage dankort. Desuden beskrives udviklingen i det årlige abonnement for at modtage dankort siden 2008.

Boks 5.1: Hovedkonklusioner

- » **Omkostningerne ved dankortsystemet i den fysiske handel er faldet fra 2008 til 2010.** De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet er fra 2008 til 2010 faldet med 27 mio. kr. svarende til 4 pct.
- » **Antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel er steget fra 2008 til 2010.** Antallet af dankorttransaktioner er steget fra 691 mio. i 2008 til 793 mio. 2010, dvs. en stigning på 15 pct.
- » **Omkostningerne ved en dankorttransaktion i den fysiske handel er faldet fra 2008 til 2010.** Faldet i omkostningerne har sammen med en stor stigning i antallet af dankorttransaktioner betydet, at de gennemsnitlige omkostninger ved en dankorttransaktion i den fysiske handel er faldet med 17 pct. fra 2008 til 2010.
- » **Forretningernes betaling for at modtage dankort i den fysiske handel falder i 2012 og 2013.** Som følge af faldet i omkostningerne ved at indløse dankort, vil forretningernes årlige abonnementsbetaling for at modtage dankort i den fysiske handel falde i såvel 2012 som 2013.

Forretningernes betaling for at modtage dankort i den fysiske handel falder i 2012 og 2013.

5.2 Omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel

Siden den 1. januar 2010 er det samlede årlige abonnement, som forretningerne skal betale til Nets for at modtage dankort, blevet fastsat på baggrund af de faktiske omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel.^{22 23}

Modellen for beregning af det årlige abonnement er fastlagt i en bekendtgørelse.²⁴ Det følger af bekendtgørelsen, at den samlede årlige sum af abonnementsbetalinger, som Nets kan opkræve af forretningerne, som udgangspunkt ikke må være højere end halvdelen af omkostningerne i det pågældende kalenderår. Den anden halvdel af omkostningerne skal dækkes af bankerne og Nets.

For at kunne fastlægge omkostningerne følger det af bekendtgørelsen, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen hver andet år skal foretage en omkostningsundersøgelse.

Derfor skal de enkelte omkostningsundersøgelser danne grundlaget for beregningen af det samlede dankortabonnement i to år. Styrelsen gennemførte i 2009 en undersøgelse af omkostningerne for 2008, som dannede grundlaget for beregningerne af det samlede maksimale abonnement, som Nets kunne opkræve af forretningerne for henholdsvis 2010 og 2011.

I 2011 har styrelsen foretaget en ny undersøgelse, der omfattede omkostningerne for 2010. Denne undersøgelse skal danne grundlag for beregningerne af det samlede maksimale abonnement, som Nets må opkræve af forretningerne i henholdsvis 2012 og 2013.

5.3 Resultatet af omkostningsundersøgelsen fra december 2011

Gennemførelse af omkostningsundersøgelser hvert andet år medfører, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen løbende kan føre tilsyn med det grundlag, som abonnementet bliver beregnet på. Samtidig vil undersøgelser gennemført hvert andet år understøtte, at størrelsen på det beregnede abonnement løbende følger de faktiske omkostninger.

De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet omfatter for det første bankernes omkostninger ved at udstede, administrere og videreudvikle dankortet. For det andet indgår Nets' omkostninger ved at indløse dankort for forretningerne i den fysiske handel.

Opgørelsen af bankernes omkostninger for 2010 er ligesom ved opgørelsen af omkostningerne i 2008 foretaget med udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse blandt udvalgte banker. Derudover har Nets opgjort og indrapporteret sine egne omkostninger til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Revisionsfirmaet KPMG har foretaget en kvalificering af omkostningsundersøgelsen i 2011. Selskabet har ikke foretaget nogen egentlig revision af undersøgelsen. KPMG har for det første kvalificeret undersøgelsens metodiske tilrettelæggelse, herunder spørgeskemaet med den tilhørende vejledning, som er benyttet i forbindelse med bankernes indrapportering. Derudover har KPMG vurderet data og indberetningerne, samt beregningen af de samlede omkostninger for bankerne. Endelig har KPMG foretaget en kvalificering af Nets' omkostninger, og i denne forbindelse bl.a. foretaget en vurdering af de foretagne skøn og de benyttede fordelingsnøgler.

Note 22 Fysisk handel defineres i betalingstjenesteloven som: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

Note 23 Før 2010 var der ved bekendtgørelse nr. 659 af 29. juni 2005 om beregning af det årlige abonnement fastsat et maksimalt beløb, som Nets årligt kunne opkræve i samlet abonnement fra forretningerne. I 2005 var beløbet på 125 mio. kr. og beløbet kunne reguleres for de efterfølgende år med den procentvise ændring i antallet af dankorttransaktioner for det seneste kalenderår i forhold antallet af dankorttransaktioner i 2005.

Note 24 Reglerne for beregningen af det årlige abonnement følger af bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 om beregningen af det årlige abonnement.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ligeledes gennemgået omkostningsopgørelsen. Styrelsen har taget udgangspunkt i de data, der er indberettet fra bankerne, og har i den forbindelse gennemgået og sammenlignet omkostningsopgørelserne for de enkelte banker. Samtidig har styrelsen vurderet de fordelingsnøgler, der er benyttet ved fordelingen af bankernes fælles omkostninger på omkostninger, der vedrører den enkelte banks drift af dankortsystemet og omkostninger, der vedrører anden bankvirksomhed. Endelig har styrelsen vurderet den samlede beregning af bankernes omkostninger på sektorniveau.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har endvidere gennemgået Nets' egen omkostningsopgørelse. I den forbindelse har styrelsen vurderet de fordelingsnøgler, der er benyttet ved fordelingen af fællesomkostningerne på omkostninger, der vedrører driften af dankortsystemet og omkostninger, der vedrører anden brug af Nets' platform.

Det er KPMG's og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at opgørelsen af Nets' og bankernes omkostninger ved driften af dankortsystemet tager udgangspunkt i et grundlag, der er udarbejdet på baggrund af relevante og retvisende indregningskriterier, skøn og fordelingsnøgler, jf. boks 5.2. Et sammendrag af KPMG's vurdering kan ses på styrelsens hjemmeside²⁵.

Boks 5.2:
KPMG's samlede konklusion på gennemgangen af bankernes og Nets' omkostningsopgørelse

"På baggrund af den foretagne kvalificering af Dankortomkostningsundersøgelsen

for 2010 for fysisk handel er det KPMG's vurdering, at der anvendes en hensigtsmæssig metode ved såvel indhentningen af omkostninger samt efterfølgende i forbindelse med opregningen til sektorniveau.

For så vidt angår kvalificeringen af selve indberetningerne er KPMG i forbindelse hermed ikke blevet bekendt med væsentlige forhold, der afkræfter rigtigheden i disse indberetninger og dermed opgørelsen af de samlede omkostninger på i alt 590

mio. kr. for 2010 for fysisk handel vedrørende dankort på sektorniveau. Dette inkluderende såvel bankernes som Nets' omkostninger".

Kilde: KPMG's kvalificering af dankortomkostningsundersøgelsen for 2010 for fysisk handel. Denne rapport findes på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.kfst.dk.

For 2010 er de samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel opgjort til 590 mio. kr. I forhold til undersøgelsen gennemført i 2009, er omkostningerne faldet fra 617 mio. kr. til 590 mio. kr. i 2010. Der er tale om et fald på 27 mio. kr. svarende til 4 pct., jf. tabel 5.1.

Tabel 5.1: Omkostningerne ved driften af dankortsystemet for 2002, 2008 og 2010 i fysisk handel, i løbende priser

	2002	2008	2010	Ændring i pct. fra 2008 til 2010	Årlig gns. ændring i pct. fra 2008 til 2010
Samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet (mio. kr.)	558	617	590	-4,38	-2,21
Antal dankort (mio. stk.)	3,20	4,00	4,2	5,00	2,47
Antal transaktioner i den fysiske handel (mio. stk.)	458	691	793	14,47	7,05
Gennemsnitlig omkostning pr. transaktion (kr.)	1,27	0,89	0,74	-16,85	-8,82

Note: Beregningen af den årlige gennemsnitlige ændring fra 2008 til 2010 fremgår af boks 4.2.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger er baseret på oplysninger fra bankerne og Nets.

Note 25 KPMG's vurdering kan findes på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.kfst.dk.

I perioden fra 2008 til 2010 er antallet af dankort steget fra 4 mio. stk. til 4,2 mio. stk., hvilket er en stigning på 5 pct. Brugen af dankort i den fysiske handel er i samme periode steget fra 691 mio. transaktioner kr. til 793 mio. transaktioner, svarende til 102 mio. transaktioner eller en stigning på 15 pct. i alt.

De faldende omkostninger og den store stigning i antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel betyder, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion fra 2008 til 2010 er faldet fra 0,89 kr. til 0,74 kr., svarende til et samlet fald på 17 pct. Det er således blevet billigere at indløse en dankorttransaktion i 2010 i forhold til 2008 i den fysiske handel.

Det fremgår endvidere af tabel 5.1, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion er faldet med 53 øre siden 2002. Den væsentligste årsag til dette fald er, at antallet af dankorttransaktioner er steget væsentligt fra 2002 til 2010, fra 458 mio. til 793 mio., svarende til en stigning på 73 pct., jf. tabel 5.1.

5.4 Beregningen af det samlede abonnement for 2012

Som tidligere nævnt bliver der kun foretaget en omkostningsundersøgelse hvert andet år. Hver omkostningsundersøgelse skal således danne grundlaget for beregningen af det samlede maksimale årlige abonnement for to år.

Da opgørelsen af de årlige omkostninger for ét år først kan foretages i det efterfølgende regnskabsår, vil det betyde, at de enkelte omkostningsundersøgelser er henholdsvis to og tre år gamle, når de benyttes som grundlag for beregningen af det samlede maksimale abonnement, jf. tabel 5.2.

Det følger af tabel 5.2, at for 2010 og 2011 blev det samlede årlige abonnement beregnet på basis af omkostningerne for 2008. Den netop afsluttede omkostningsundersøgelse i 2011, der omfatter omkostningerne for 2010, danner grundlag for beregningen af det samlede årlige abonnement for 2012. Denne undersøgelse skal ligeledes være basis for beregningen af det samlede årlige abonnement for 2013. Der er således en forskydning på henholdsvis to og tre år, når det samlede årlige abonnement for henholdsvis 2012 og 2013 skal beregnes.

Tabel 5.2: **Omkostningsundersøgelser og abonnementsbetalingen**

	2010	2011	2012	2013	2014
Undersøgelse af...		omkostningerne for 2010		omkostningerne for 2012	
Samlet årlig abonnementsbetaling ...	beregnet på basis af omk. for 2008	beregnet på basis af omk. for 2008	beregnet på basis af omk. for 2010	beregnet på basis af omk. for 2010	beregnet på basis af omk. for 2012

Note: Der er i 2009 foretaget en undersøgelse af omkostningerne for 2008 og i 2011 en undersøgelse af omkostningerne i 2010. Den næste undersøgelse skal foretages i 2013 og omfatte omkostningerne i 2012.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

For at begrænse udsvingene i forretningernes årlige abonnementsbetaling som følge af skiftet i omkostningsgrundlaget hvert andet år, er der indført en model for fremskrivning af omkostningerne i henholdsvis to og tre år. Modellen for fremskrivning følger af bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement.

Den samlede maksimale sum af abonnementsbetalinger i det enkelte kalenderår skal fastsættes på baggrund af en fremskrivning af de omkostninger, der er fastsat ved seneste omkostnings-

opgørelse. Som fremskrivningsfaktor benyttes den gennemsnitlige procentvise årlige ændring af omkostningerne ved driften af betalingssystemet, der er mellem den sidste og den forrige omkostningsundersøgelse.

I boks 5.3 er i detaljer vist, hvorledes beregningen af det årlige abonnement for henholdsvis 2012 og 2013 er foretaget.

Boks 5.3:
Beregning af det samlede årlige abonnement

Forudsætninger:

- Nets opkræver halvdelen af omkostningerne.
- Omkostningerne for 2010 er på 590 mio. kr.
- Omkostningerne er fra 2008 til 2010 faldet med 4,38 pct., jf. tabel 4.1.

Formel for beregning af det samlede maksimale årlige abonnement

- Lige år: $\text{Abonnement}_t = \frac{1}{2} \cdot \text{omk}_{t-2} \cdot (1 + f)^2$
- Ulige år: $\text{Abonnement}_t = \frac{1}{2} \cdot \text{omk}_{t-3} \cdot (1 + f)^2$
- t er det år, abonnementet skal beregnes for.
- omk_t er de samlede omkostninger fastlagt ved omkostningsundersøgelser hver andet år (2010).
- f er fremskrivningsfaktoren, der beregnes som den gennemsnitlige årlige procentvise ændring i de samlede omkostninger fra 2008 til 2010. Formlen er for beregningen af fremskrivningsfaktoren er: $f = \left(\frac{\text{omk}_{t-2}}{\text{omk}_{t-4}} \right)^{\frac{1}{2}} - 1$

Beregningen af fremskrivningsfaktoren for 2012 og 2013

- $f = \left(\frac{590}{617} \right)^{\frac{1}{2}} - 1 = -0,0221$ svarende til -2,21 pct.

Beretningen af det samlede abonnement for 2012 og 2013

- $\text{abonnement}_{2012} = \frac{1}{2} \cdot 590 \cdot (1 - 0,0221)^2 = 282$ mio. kr.
- $\text{abonnement}_{2013} = \frac{1}{2} \cdot 590 \cdot (1 - 0,0221)^3 = 276$ mio. kr.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger.

Fremskrivningsmodellen udelukker dog ikke, at der vil ske udsving, når der hvert andet år indsættes et nyt beregningsgrundlag. Det er dog Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at den valgte fremskrivningsmodel medfører, at udsving i det beregnede abonnement vil være begrænsede, da fremskrivningen vedrører en forholdsvis kort periode. Styrelsen følger løbende udviklingen for at vurdere, om der er behov for en ændring af fremskrivningsmodellen.

Beregningen af den samlede, maksimale abonnementsbetaling efter den beskrevne model viser, at Nets maksimalt kan opkræve en samlet abonnementsbetaling på 282 mio. kr. fra forretninger i den fysiske handel i 2012 og 276 mio. kr. i 2013, jf. boks 5.3.

I 2010 og 2011 kunne Nets maksimalt opkræve en samlet abonnementsbetaling på henholdsvis 319 mio. kr. og 324 mio. kr. Det betyder, at det samlede beregnede abonnement faldt med knap 13 pct. fra 2011 til 2012 og vil falde med knap 15 pct. fra 2011 til 2013.

5.5 Abonnementssatser og efterregulering

Den enkelte forretnings årlige abonnementsbetaling afhænger af det årlige antal dankorttransaktioner, som den enkelte forretning har i den fysiske handel i et kalenderår.

Udgangspunktet for fastsættelse af abonnementssatserne for de enkelte forretninger er, at forretningerne opdeles på 8 intervaller afhængig af, hvor mange dankorttransaktioner den enkelte forretning har haft i et år. For hver enkelt interval beregnes en årlig abonnements-sats. Beregningen af de 8 abonnementssatser tager udgangspunkt i abonnementsatserne for 2010, der er fastsat i bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement.

Ved fastsættelsen af abonnementssatserne for de 8 intervaller for 2010 blev det tilstræbt, at forretninger, der har mindre end 50.000 dankorttransaktioner om året, kom til at bære en mindre andel af det samlede årlige abonnement. Specielt forretninger, der har mindre end 5.000 transaktioner om året, kom til at betale et forholdsvist lavt årligt abonnement for at modtage dankort.

Når den samlede abonnementsbetaling ændres, sker det ved at abonnementssatserne ændres procentvis lige meget. Derved sikres det, at de hensyn, der blev taget til forretninger, der har under 50.000 transaktioner om året opretholdes, når der beregnes nye abonnementssatser.

I praksis betaler forretningerne det årlige abonnement kvartalsvist bagud. Den enkelte forretnings abonnementsbeløb bliver hvert kvartal fastsat på baggrund af forretningens samlede antal dankorttransaktioner for de seneste fire kvartaler. Den enkelte forretning vil herefter blive opkrævet en fjerdedel af det årlige abonnement for det interval, forretningen indplaceres i. Den løbende indplacering af forretningerne i abonnementsintervallerne er med til at formindske efterreguleringen.

Efterreguleringen

Udover ændringerne i den samlede abonnementsbetaling der følger af, at omkostningerne ved driften af dankortet ændrer sig over årene, sker der en årlig efterregulering. Dette sker, fordi det faktisk opkrævede samlede abonnement i et kalenderår i praksis ofte afviger fra det samlede beregnede abonnement for det pågældende kalenderår.

Det skyldes, at antallet af forretninger i de enkelte intervaller ændrer sig i løbet af et år. Det sker eksempelvis, hvis forretninger i løbet af året får flere eller færre dankorttransaktioner og derfor skifter interval. Derudover vil det samlede antal forretninger, der modtager dankort variere, fordi nogle af forretningerne ophører med at modtage dankort og nye forretninger kommer til. Dette medfører, at det samlede opkrævede abonnement for de enkelte år enten bliver for højt eller for lavt.

Hvis Nets har opkrævet for meget i et kalenderår, skal det modregnes i det samlede beregnede abonnement i det efterfølgende kalenderår. Hvis Nets derimod har opkrævet for lidt, kan Nets vælge at opkræve differencen af forretningerne i det efterfølgende kalenderår.

Denne efterregulering skal som nævnt ske ved, at alle abonnementssatser procentvist ændres lige meget.

5.6 De beregnede abonnementssatser for 2012

Det samlede beregnede abonnement, som Nets kan opkræve af forretningerne for 2012, er beregnet til 282 mio. kr., jf. boks 5.3. Imidlertid har Nets i 2011 opkrævet 4,5 mio. kr. for meget af forretningerne i forhold til det samlede beregnede abonnement. Dette beløb skal derfor modregnes i de 282 mio. kr., der kan opkræves for 2012. Nets kan således maksimalt opkræve 277,5 mio. kr. af forretningerne i 2012.

I tabel 5.3 er vist de beregnede abonnementsatser for 2012 og 2011 samt de fastsatte abonnementsatser for 2010.

Tabel 5.3: **Abonnementssatserne for de 8 intervaller for 2012, 2011 og 2010**

Årligt antal transaktioner med dankort	De beregnede abonnementsatser for 2012 i kr.	De beregnede abonnementsatser for 2011 i kr.	Abonnementssatser for 2010 i kr.
1 - 499	642	784	750
500 - 4.999	836	1.019	975
5.000 - 19.999	4.624	5.645	5.400
20.000 - 49.999	16.008	19.550	18.700
50.000 - 124.999	22.428	27.391	26.200
125.000 - 199.999	31.248	38.159	36.500
200.000 - 399.999	61.636	75.273	72.000
400.000 -	119.852	146.364	140.000

Note: Abonnementssatserne for 2010 er fastsat i bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement. Disse satser har dannet grundlag for beregningen af de årlige abonnementsatser i de enkelte intervaller for 2011 og 2012.

Kilde: Nets' beregninger.

Abonnementssatserne for 2012 er faldet med knap 15 pct. i forhold til satserne for 2010, mens de i forhold til 2011 er faldet med knap 18 pct.

Nets er forpligtet til samtidigt med offentliggørelsen af de nye abonnementsatser for det kommende kalenderår også at offentliggøre antallet af transaktioner og den faktiske samlede abonnementsbetaling for det forløbne kalenderår.

Kapitel 6

Gebyrregler for brug af betalingskort i ikke-fysisk handel

6.1 Indledning og konklusioner

Forretninger, der sælger varer og tjenesteydelser, fx på internettet, betaler gebyrer til en eller flere indløserer for at modtage betalingskort. Ved ikke-fysisk handel forstås handler, hvor betaleren (forbrugeren) og betalingsmodtageren (en repræsentant for forretningen) ikke begge er fysisk tilstede, når en betalingstransaktion gennemføres. Det er typisk ved betaling med betalingskort for handel via internettet, samt ved betaling i ubetjente betalingsautomater for parkering eller for at køre over broforbindelser.

Der har siden 1999 været forskellige regler i henholdsvis den fysiske og den ikke-fysiske handel for såvel fastsættelse af gebyr over for forretninger, der tager mod betalingskort, som for forretningernes mulighed for at overvælte gebyr på forbrugere, der bruger betalingskort.

I den ikke-fysiske handel har det siden 1999 været tilladt indløser at opkræve gebyr af forretningerne for brug af alle betalingskort. Størrelsen af de gebyrer, som forretningerne skal betale for at modtage betalingskort i den ikke-fysiske handel, fastsættes af indløser efter betalingstjenestelovens § 79. Det har ligeledes siden 1999 været tilladt forretninger at overvælte gebyrer på forbrugere for brug af alle betalingskort i den ikke-fysiske handel.

I dette kapitel beskrives de gældende regler for fastsættelse af gebyrer og regler for overvæltning af gebyrer for brug af betalingskort i den ikke-fysiske handel. Derudover gøres rede for de særlige regler i e-handelsloven, der betyder, at betalingstjenestelovens gebyrregler ikke gælder, når der via internettet betales for visse online-ydelser, der er købt hos forretninger i andre EU/EØS-lande.

Boks 6.1: Hovedkonklusioner

- » **Der gælder ens regler for alle betalingskort, når indløser skal fastsætte de gebyrer, som forretninger i den ikke-fysiske handel skal betale for at modtage kortene.** Gebyrerne skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79.
- » **Forretninger kan overvælte gebyrer på forbrugere ved brug af alle betalingskort i den ikke-fysiske handel.**
- » **De danske regler for gebyrer og overvæltning gælder ikke for virksomheder, der er hjemmehørende i andre EU/EØS-lande, og som udbyder såkaldte informations-samfundstjenester på det danske marked.** Det gælder fx for flyselskaber, der er hjemmehørende i andre EU/EØS-lande, men som online sælger flybilletter til forbrugere i Danmark.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

6.2 Den ikke-fysiske handel

Når man taler om ikke-fysisk handel i forbindelse med betaling med betalingskort og andre betalingsinstrumenter, omfatter det alle betalinger, der ikke omfattes af betalingstjenestelovens definition af fysisk handel.

Ifølge betalingstjenesteloven er der tale om fysisk handel²⁶, når både forbrugeren og en repræsentant for forretningen er fysisk tilstede, når betalingstransaktionen gennemføres. Samtidig skal disse medvirke aktivt til transaktionens gennemførelse. I flere andre lande omtales fysisk handel som face-to-face-transactions, hvilket svarer ganske godt til den danske definition af fysisk handel.²⁷

Hvis begge parter ikke er til stede og ikke medvirker aktivt til en betalingstransaktions gennemførelse, er der tale om en betalingstransaktion i den ikke-fysiske handel.

Forretninger kan overvælte gebyrer på forbrugere ved brug af alle betalingskort i den ikke-fysiske handel.

Ikke-fysisk handel omfatter for det første betaling med betalingskort på internettet, men også når der betales med betalingskort ved telefon- og postordresalg, er der tale om ikke-fysisk handel. Derudover er betaling med betalingskort for køb af varer og tjenesteydelse i ubetjente betalingsautomater også ikke-fysisk handel. Det kan bl.a. være køb af billetter i trafiksbureauernes billetautomater, betaling for passage af Storebælt og Øresund, betaling for parkering i parkeringsautomater, køb af benzin i ubetjente betalingsautomater ved benzinstationerne osv.

En del større forretninger indførte i 2009 selvbetjeningskasser, hvor forbrugere selv scanner deres varer ind og derefter selv gennemfører betalingen, fx ved brug af betalingskort, uden at forretningens personale medvirker. For betalingstransaktioner, der er gennemført ved brug af betalingskort i sådanne selvbetjeningskasser, er der derfor også tale om ikke-fysisk handel.

Hvis en forbruger betaler med et betalingskort i ubetjente betalingsautomater eller ved selvbetjeningskasser, betaler forretningen gebyr til indløser efter reglerne i den ikke-fysiske handel, og forretningen kan vælge at overvælte gebyret på forbrugeren. Det abonnement, som forretningen betaler til Nets for at modtage dankort i den fysiske handel, jf. kapitel 5, omfatter således ikke betalinger med dankort i selvbetjeningskasser eller ubetjente betalingsautomater.

6.3 Regler for fastsættelse af gebyrer i den ikke-fysiske handel

Der gælder samme regler for indløseres fastsættelse af gebyr over for forretningerne i den ikke-fysiske handel, uanset hvilke betalingskort der er tale om. Det er indløserne af betalingskortene, der fastsætter størrelsen af de gebyrer, som opkræves af forretningerne. Indløser skal dog fastsætte gebyrerne i overensstemmelse med betalingstjenestelovens § 79, der fastslår, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløseres omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance, jf. boks 4.2.

Note 26 Betalingstjenestelovens definition af fysisk handel følger af § 6, nr. 13: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

Note 27 I nogle lande anvender man definitionen Card-Not-Present (CNP) for ikke-fysisk handel. Denne betegnelse omfatter dog kun internethandel og fx ikke brugen af betalingskort i ubetjente betalingsautomater.

Selv om der gælder samme regler for indløseres fastsættelse af gebyrer over for forretningerne for alle betalingskort i den ikke-fysiske handel, er det ikke ensbetydende med, at der betales ens gebyrer for fx brugen af et dankort i en internetforretning og ved passage over Storebælt. Indløser må gerne fastsætte forskellige gebyrer, blot gebyrerne er fastsat i overensstemmelse med § 79. Der er ikke nødvendigvis samme omkostninger ved at indløse en dankorttransaktion i en ubetjent betalingsautomat og i en internetforretning, og det kan bevirke, at gebyrerne derfor er forskellige.

Det er ligeledes muligt for de enkelte forretninger at forhandle sig til lavere gebyrer hos indløser, fx hvis en forretning har mange transaktioner med et eller flere betalingskort.

Loven fastsætter ikke regler for hvilke typer af gebyr, som indløser må eller skal anvende. Indløser kan vælge, om gebyret skal være et transaktionsbestemt gebyr, fx et fast beløb pr. transaktion eller en procent af købsbeløbet eller en kombination af disse. Gebyret kan ligeledes opkræves som et fast månedligt eller årligt beløb fx en abonnementsordning. Uanset hvilken gebyrform indløser vælger at anvende, må gebyrerne ikke være urimelige, dvs. de skal fastsættes i overensstemmelse med § 79.

6.4 Regler for overvæltning af gebyrer i den ikke-fysiske handel

I den ikke-fysiske handel er det tilladt forretningerne at overvælte gebyr for både debet- og kreditkort på forbrugere, der bruger betalingskortene.²⁸ Det er forretningernes eget valg, om de vil overvælte gebyrerne eller ej. Vælger forretningerne at overvælte gebyret på forbrugere, må forretninger ikke opkræve et gebyr, der er højere end det gebyr, forretningen selv betaler til sin indløser for det pågældende betalingskort.²⁹ Forretningen kan vælge at overvælte et lavere gebyr, end det der betales til indløser.

Forretninger, der opkræver et gebyr for brug af betalingskort, skal på tydelig måde oplyse forbrugerne om det. Oplysningerne skal gives inden forbrugerne har iværksat betalingen med et betalingskort, så der er en reel mulighed for, at forbrugeren kan ændre betalingsmåde.³⁰

6.5 Rækkevidden af betalingstjenesteloven

Som udgangspunkt gælder betalingstjenestelovens gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer for alle forretninger, der sælger varer og tjenesteydelser på det danske marked. Forretninger, der ikke er etableret i Danmark fx ved et datterselskab eller en filial, men som via internettet henvender sig til danske forbrugere, skal ligeledes overholde betalingstjenestelovens regler.

Der er dog to situationer, hvor betalingstjenestelovens regler ikke gælder for internetforretningers salg af varer og tjenesteydelser:

1. Hvis danske forbrugere handler "uopfordret" hos internetforretninger i andre lande, der ikke direkte henvender sig til det danske marked. Her vil det være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder for forretningernes fastsættelse og opkrævning af gebyrer for betaling med betalingskort.
2. Hvis forretninger, der er etableret i andre EU/EØS-lande, leverer såkaldte "informations-samfundstjenester" til danske forbrugere, finder betalingstjenesteloven heller ikke anvendelse. Her vil det ligeledes være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder.

Note 28 Jf. betalingstjenesteloven § 78, stk. 2.

Note 29 Jf. betalingstjenestelovens § 80, stk. 5.

Note 30 Jf. betalingstjenestelovens § 83.

Reglerne for, hvornår de såkaldte informationssamfundstjenester er undtaget fra betalings-tjenesteloven, følger dels af e-handelsdirektivet³¹ og dels af e-handelsloven³². Definitionen på "informationssamfundstjenester" følger af e-handelslovens § 2, nr. 1, jf. boks 6.2.

Boks 6.2:
Definition af informations-
samfundstjenester

E-handelslovens § 2, nr. 1, definerer informationssamfundstjenester som: "Enhver tjeneste, der har et kommercielt sigte, og som leveres online (ad elektronisk vej over en vis distance) på individuel anmodning fra en tjenestemodtager."

Opfylder den pågældende tjeneste ikke disse krav, er den ikke omfattet af e-handelsloven.

Der er tre betingelser, der skal være opfyldt, hvis en tjeneste skal omfattes af lovens definition af informationssamfundstjenester:

1. Den skal have et kommercielt sigte. Det vil

sige enhver tjeneste, der leveres mod betaling.

2. Den skal stilles til rådighed online. Det vil sige over en vis distance, og modtager (forbrugeren) og afsender (forretningen) må ikke være fysisk til stede på samme tid og sted.

3. Tjenesten skal være stillet til rådighed på baggrund af en individuel anmodning fra modtageren.

Note: Ved en tjenestemodtager forstås ifølge e-handelslovens § 2, nr. 4: Enhver fysisk eller juridisk person, der modtager og anvender en informationssamfundstjeneste.

Kilde: Den kommenterede e-handelslov fra 2004 med kommentarer fra Jacob Plesner Mathiasen, Niels Bo Jørgensen og Johan Schlüter, side 26 ff.

Informationssamfundstjenester er således tjenester, hvor forbrugerne køber og betaler for et produkt hos en internetforretning, og hvor produktet leveres online til forbrugeren fx via e-mail eller via en mobiltelefon. En af de mest solgte informationssamfundstjenester er online flybilletter, som forbrugerne køber, betaler for og får leveret via internettet eller til deres mobiltelefon fra et flyselskab, der fx er etableret i et EU/EØS land.

Informationssamfundstjenester, som udbydes via en internetside, kan også være videofilm, musik, spil samt software, der downloades direkte på forbrugers PC, mobiltelefon eller andet elektronisk medie i forbindelse med købet. Derudover er reklamer via internettet, online information, søgetjenester mv. også informationssamfundstjenester.

Når forbrugerne betaler med betalingskort mv. for at købe disse tjenester online, gælder de danske gebyrregler og regler for forretningernes overvæltning af gebyrer ikke, jf. boks 6.3. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan således ikke gribe ind over for disse forretningers opkrævning af gebyrer for at modtage betalingskort, jf. boks 6.4.

Note 31 E-handelsdirektivet: Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (EF-Tidende 2000 nr. L 178 af 17/7 2000, s. 1-16).

Note 32 Lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25854>.

Boks 6.3: E-handelslovens hovedformål

E-handelsloven, der implementerer E-handelsdirektivet i dansk lovgivning, har til hovedformål at bidrage til et velfungerende indre marked ved at sikre den frie bevægelighed for tjenester i informationssamfundet, først og fremmest på internettet. E-handelsdirektivet har medført, at der er kommet ensartede regler for

aktørerne i hele EU-området med henblik på at fremme kvaliteten af tilbud og aftaler mv. Loven og direktivet indgår således i regelsættet om fri bevægelighed af tjenesteydelser, varer, arbejdskraft og kapital inden for EU/EØS.

Ved e-handelsloven er indført et afsenderlandsprincip, der bygger på principper om hjemlandskontrol og gensidig anerkendelse. Det følger således af e-handelslovens § 4, at danske myndigheder

som hovedregel* ikke kan gribe ind over for udbydere af informationssamfundstjenester, der retter deres aktiviteter mod det danske marked, når forretningerne er etableret i et andet EU/EØS land. Omvendt skal forretninger, der er etableret i Danmark, overholde de danske regler, uanset om de informationssamfundstjenester som udbydes, er rettet mod forbrugere i andre medlemsstater eller forbrugere i Danmark.

Note: *En række områder og aktiviteter er undtaget fra e-handelslovens anvendelsesområde, jf. § 5. Det drejer sig om beskatningsområdet, persondatabeskyttelse, konkurrencelovgivningen, notarvirksomhed, repræsentation af klienter i retten og spil, som indebærer, at der gøres en indsats med penge i hasardspil. I disse tilfælde gælder de danske særregler på områderne. Endvidere indeholder lovens § 6 en mulighed for, at en myndighed under særlige betingelser kan gribe ind over for en tjenesteyder etableret i en anden medlemsstat.

Kilde: Den kommenterede e-handelslov fra 2004 med kommentarer fra Jacob Plesner Mathiasen, Niels Bo Jørgensen og Johan Schlüter, side 81 ff.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har haft sager, hvor der har været tale om informations-samfundstjenester. Styrelsen har ikke kunnet gribe ind efter betalingstjenestelovens gebyrbestemmelser, jf. boks 6.4, der omtaler en sag om Ryan Airs opkrævning af gebyr for at betale med betalingskort ved køb af flybilletter online. Det vil i stedet være myndighederne i det pågældende selskabs hjemland, der skal rettes henvendelse til.

Boks 6.4: Sagen vedrørende Ryan Air's opkrævning af gebyrer for brug af betalingskort

I 2005 blev der klaget til Konkurrencestyrelsen over, at Ryan Air opkrævede høje gebyrer for betaling med betalingskort ved køb af flybilletter over internettet. Konkurrencestyrelsen fandt, at den dagældende beta-

lingsmiddelovens § 14 (nu betalingstjenestelovens § 80) ikke fandt anvendelse på Ryan Air's virksomhed, og at Ryan Air derfor ikke var forpligtet til at ændre selskabets betalingsgebyr.

Begrundelsen

Ryan Air er etableret i Irland og leverer informations-samfundstjenester i e-handelslovens forstand ved at sælge flybilletter online over

internettet til bl.a. danske forbrugere.

Efter e-handelslovens § 4 er tjenesteyder, der er etableret i et andet land inden for EU, som udgangspunkt undtaget fra at overholde de danske regler, selv om tjenesteydernes tjenester retter sig mod Danmark.

De danske myndigheder er således efter e-handelslo-

vens § 4 som udgangspunkt forpligtet til at anerkende Irlands offentligretlige regler om gebyroprokrævning i forbindelse med betalings-transaktioner over internettet ved køb af informations-samfundstjenester.

Kilde: <http://www.kfst.dk/konkurrenceomraadet/betalingskort/afgoerelser-efter-betalingskortloven/261005-ryan-air-ltds-opkraevning-af-gebyr-for-brug-af-betalingskort-over-internettet/>

6.6 Gebyrer for brug af dankort i den ikke-fysiske handel

Gebyrerne for at benytte dankort i den ikke-fysiske handel fastsættes af Nets. Nets' fastsættelse af gebyrer er omfattet af betalingstjenestelovens § 79, der fastslår, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløserens omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance, jf. boks 4.2.

Siden juni 2008 har Nets' gebyrer for betaling med dankort ved handel på internettet været afhængige af købsbeløbet. For købsbeløb under 50 kr. betales et gebyr på 0,70 kr. pr. trans-

aktion og for købsbeløb fra 50 kr. til 100 kr. betales et gebyr på 1,10 kr. pr. transaktion. For købsbeløb på 100 kr. og derover betaler forretningerne maksimalt et gebyr på 1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet. For de ubetjente betalingsautomater betaler forretningerne et fast transaktionsgebyr på 50 øre pr. transaktion til Nets, jf. tabel 6.1.

Tabel 6.1: Udviklingen i Nets' maksimale gebyrer for brug af dankort i ikke-fysisk handel siden 2005

Internettet og telefon og postordre	2005	Maj 2006	Juni 2008	2012
Køb under 50 kr.	1,95 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	0,70 kr.	0,70 kr.
Køb mellem 50 og 100 kr.	1,95 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,10 kr.	1,10 kr.
Køb på 100 kr. og derover	1,95 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet	1,45 kr. + 0,1 pct. af købsbeløbet
	2005	2006	2008	2012
Ubetjente betalingsautomater	0,50 kr.	0,50 kr.	0,50 kr.	0,50 kr.

Kilde: Nets' hjemmeside.

Kapitel 7

Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark

7.1 Indledning og konklusioner

Der er ved betalingskort ligesom ved andre betalingsmidler en risiko forbundet med betaling. For at bevare tilliden til betalingskort er det vigtigt, at betalingssystemerne sikrer en god beskyttelse imod misbrug. Derudover er det nødvendigt, at beskyttelsen af forbrugere og forretninger konstant øges for at sikre mod stadig mere opfindsomme kortmisbrugere.

Dette kapitel beskriver udviklingen i antallet af misbrugssager med dankort de sidste 5-7 år og udviklingen i det økonomiske tab som følge af dankortmisbrug. Derudover beskrives misbruget med dansk udstedte internationale betalingskort både ud fra antallet af sager og ud fra tabet som følge af misbrug. Da dette misbrug ikke før er undersøgt af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, er misbruget kun opgjort i perioden 2009-2011.

Boks 7.1: Hovedkonklusioner

- » **Intet misbrug med falske dankort siden brugen af chip er indført.** Siden indførslen af chip på dankortet i 2004 er antallet af sager med falske kort faldet markant. Der er siden 2008 ikke registreret sager, hvor et dankort er blevet forfalsket. Denne type sager kostede alene næsten 3 mio. kr. i tab i 2006.
- » **Antallet af misbrugssager med dankort faldt fra 2010 til 2011.** Til forskel fra 2006 til 2010, hvor det samlede antal misbrugssager med dankort steg fra knap 4.500 til godt 14.000 sager. Fra 2010 til 2011 faldt antallet af sager til knap 11.000 sager. Set i forhold til antallet af transaktioner har antallet af misbrugssager som følge af stjalne og tabte kort været ret konstant i den fysiske handel, idet det har ligget på 4 til 5 sager pr. 1 mio. transaktioner siden 2006. På internettet er antallet af misbrugssager fra 2010 til 2011 faldet fra 261 sager til 142 sager pr. 1 mio. transaktioner.
- » **Størstedelen af misbruget med betalingskort sker på internettet.** Uanset om der er tale om dankort eller dansk udstedte internationale betalingskort, sker hovedparten af misbruget på internettet. Knap 80 pct. af misbrugssagerne med et dankort omhandler misbrug på internettet, mens det for internationale betalingskort er ca. 70 pct. af misbrugssagerne, der omhandlede misbrug på internettet. Tabet som følge af misbrug med dankort på internettet er dog begrænset set i forhold til omsætningen. Således er tabet fra 2004 til 2011 faldet fra godt 88 kr. til knap 35 kr. pr. 1 mio. kr. i omsætning.

Antallet af misbrugssager med dankort faldt fra 2010 til 2011.

7.2 Misbrug af dankort

Antallet af sager med misbrug af dankort i Danmark har samlet set været stigende de senere år. Tabel 7.1 viser udviklingen i antallet af misbrugssager med dankort opdelt i antal sager med tabte og stjålne kort, antal sager med falske kort og antallet af sager, hvor et dankort er blevet misbrugt på internettet.

Tabel 7.1: Antal sager vedrørende misbrug af dankort, 2006-2011

Stk.	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stjålne og tabte kort	2.564	1.685	3.459	3.196	2.761	2.824
Falske kort	551	2	1	0	0	0
Internettet	1.374	3.364	6.142	7.100	11.698	8.060
I alt	4.489	6.656	9.602	10.296	14.459	10.884

Kilde: Nets A/S' hjemmeside www.dankort.dk.

Siden 2006 er antallet af sager med misbrug af dankort samlet set mere end fordoblet fra 4.489 sager i 2006 til 10.884 sager i 2011. Det dækker over et stigende antal misbrugssager frem til og med 2010, hvorefter der har været et stort fald i antallet af misbrugssager fra 2010 til 2011, jf. tabel 7.1.

Siden 2008 har der ingen sager været med forfalskning af dankort og Visa/dankort. At der i dag ikke forekommer sager med falske dankort skyldes, at der i dag udelukkende benyttes dankort med chip, der er betydeligt sværere at forfalske.

Den stigende tendens i det samlede antal misbrugssager siden 2006 skyldes primært, at antallet af sager med misbrug af dankort på internettet siden 2006 er næsten seksdoblet. Denne udvikling skyldes sandsynligvis, at antallet af transaktioner med dankort på internettet også er steget markant i perioden, jf. kapitel 3, fig. 3.5. I 2011 forekom knap fire femtedele af alle misbrugssager med dankort ved handel på internettet.

Antallet af sager med tabte og stjålne kort har samlet set været en smule stigende i perioden. Sagerne med stjålne kort forekommer typisk ved, at kortmisbrugeren aflurer PIN-koden og herefter stjæler betalingskortet.

Tabel 7.2: Gennemsnitligt antal af misbrugssager med dankort i forhold til 1 mio. transaktioner med dankort

Stk. ift. 1 mio. transaktioner	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stjålne og tabte kort	4	5	4	5	5	4	4	4
Falske kort	1	0	1	0	0	0	0	0
Internettet	211	79	61	119	184	189	262	142

Note: For stjålne, tabte kort og falske kort er benyttet antallet af transaktioner med dankort i den fysiske handel. For misbrugssager på internettet er benyttet antallet af transaktioner med dankort på internettet.

Anm.: I tallene for misbrug med tabte, stjålne og falske kort indgår antallet af misbrugssager, der skyldes misbrug af dankort i bankernes pengeautomater. Der findes ikke oplysninger om det samlede antal af transaktioner med dankort i pengeautomaterne.

Kilde: NETS A/S' hjemmeside www.dankort.dk, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger.

Antallet af misbrugssager med stjålne og tabte dankort i forhold til antal dankorttransaktioner i den fysiske handel har været nogenlunde konstant i perioden fra 2004 til 2011 med 4-5 sager om året pr. 1 mio. transaktioner, jf. tabel 7.2.

På internettet er antallet af misbrugssager i forhold til 1 mio. dankorttransaktioner faldet i perioden 2004-2006 fra 211 til 61. Det kan skyldes, at PBS (i dag Nets) i 2005 indførte et krav om, at forretningerne i forbindelse med brug af betalingskort på internettet skulle bruge kortets kontrolcifre.³³ Før blev der blot benyttet oplysninger om kortnummer og udløbsdato, der er præget ind i et betalingskort. Da disse oplysninger fremgik af kvitteringerne, fx når kortet blev brugt i en fluesmækker³⁴, var kortene nemmere at misbruge, før reglerne om kontrolcifre blev indført.

Siden 2006 har tendensen generelt været, at antallet af misbrugssager ved brug af dankort på internettet er steget. I 2006 var der gennemsnitlig 61 sager pr. 1 mio. transaktioner, imens der i 2011 var 142 sager pr. 1 mio. transaktioner i 2011. Dette svarer til mere end en fordobling. Den stigende tendens i perioden er på trods af et ganske stort fald i det gennemsnitlige antal misbrugssager pr. 1 mio. transaktioner på internettet fra 2010 til 2011. Da både kontrolcifre, kortnummer og udløbsdato, der er nok til at misbruge et dankort på internettet, står skrevet på selve dankortet, er det dog i dag stadig muligt at misbruge et dankort på internettet blot ved at være i besiddelse af kortet.

Tabel 7.3: Tab som følge af misbrug af dankort i 1.000 kr. fra 2006 til 2011

1.000 kr.	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Samlet misbrug	30.132	35.688	41.484	38.896	39.039	36.974
Banker	18.960	22.224	23.956	20.802	19.113	19.734
Stjålne og tabte kort	16.210	22.205	23.956	20.802	19.113	19.734
Falske kort	2.750	19	0	0	0	0
Forretninger	8.226	8.389	11.589	8.514	7.351	6.374
Stjålne og tabte kort	8.226	8.389	11.589	8.514	7.351	6.374
Falske kort	98	0	29	0	0	0
Internettet	2.848	5.075	5.910	9.580	12.575	10.866

Kilde: Nets A/S' hjemmeside www.dankort.dk.

Af tabel 7.3 fremgår det, at siden 2006 er det samlede tab som følge af misbrug med dankort steget med ca. en femtedel. Der har fra 2006 til 2008 været en stigning i tabet som følge af misbrug, mens tabet fra 2008 til 2011 generelt har været faldende, specielt fra 2010 til 2011. Ud fra tabellen bekræftes det, at det primært er ved handel på internettet, at misbruget har været stigende siden 2006. Her er tabet som følge af misbrug med dankortet næsten firedoblet samlet set over perioden. Dette på trods af et fald i tabet som følge af misbrug på internettet fra 2010 til 2011.

Note 33 Kontrolcifre er de tre tal, der står på bagsiden af et betalingskort. I dag bruger de fleste internetforretninger kortets kontrolnummer.

Note 34 Fluesmækkeren benyttes i dag kun i nødsituationer fx ved strømsvigt.

Ved brug af dankort i bankernes hæveautomater har tabet som følge af misbrug samlet set været stigende, blot i mindre grad end ved internethandel. Tabet som følge af misbrug ved brug af dankort på internettet er dog stadig mindre end ved brug af dankort i bankernes automater. Hvad angår tabet som følge af misbrug ved handel i forretninger, har der samlet set været et fald på ca. en fjerdedel siden 2006. Der er næsten tale om en halvering af tabet som følge af misbrug med dankort i forretningerne fra 2008 til 2011.

Som tidligere nævnt har der ikke været sager med forfalskning af dankort siden 2008, og derfor har der ikke været noget tab i forbindelse med falske dankort.

Tabel 7.4: Tab ved misbrug med dankort i forhold til omsætningen pr. 1 mio. kr., 2004-2011

Kr.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Forretninger	5,30	5,64	3,78	3,56	4,81	3,65	3,07	2,64
Stjålne og tabte kort	5,25	5,63	3,73	3,56	4,81	3,65	3,07	2,64
Falske kort	0,05	0,01	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Internettet	88,18	54,35	33,37	32,10	31,92	45,70	46,03	34,74

Anm.: Bankernes tab ved misbrug er udeladt, da der ikke findes en samlet opgørelse over kontanthævninger med dankort i bankernes automater.

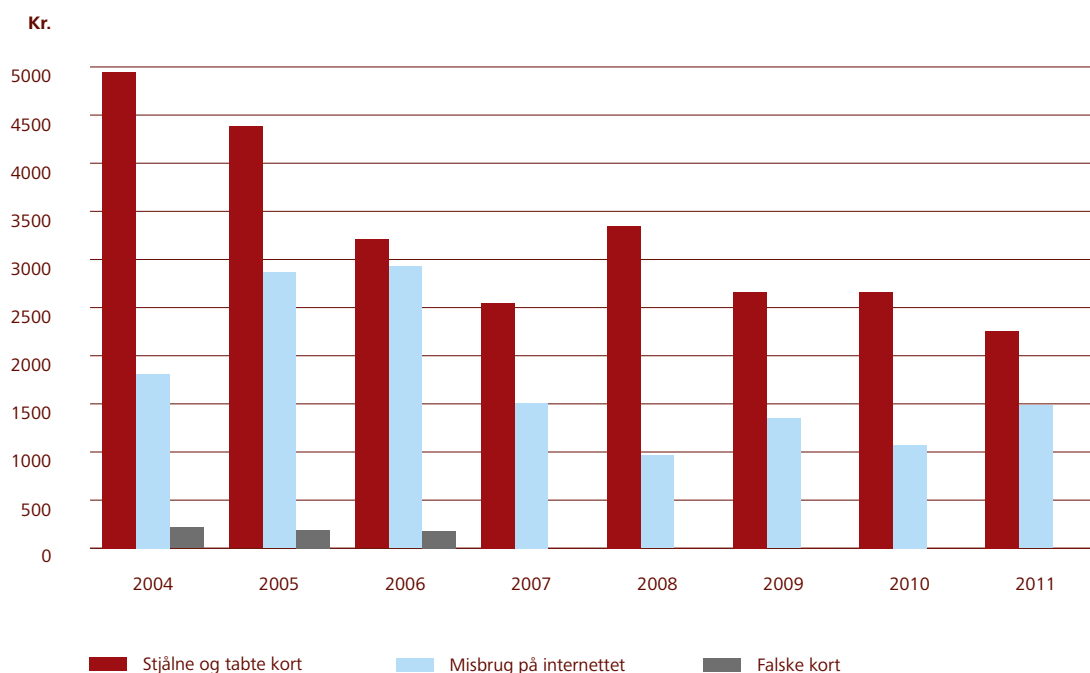
Kilde: NETS A/S' hjemmeside www.dankort.dk, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger.

I den fysiske handel er tabets andel af omsætningen faldet fra ca. 5 kr. i 2004 til knap 3 kr. i 2011 pr. 1 mio. kr. i omsætning.

Tabet i forhold til omsætningen i forbindelse med brug af dankort på internettet har generelt været faldende fra 2004 til 2011. Tabet ved misbrug af dankort på internettet i forhold til en omsætning på 1 mio. kr. er højere end for den fysiske handel, men faldet i tabet har også været større. Fra 2004 er tabet faldet fra knap 90 kr. pr. 1 mio. kr. i omsætning med dankort til knap 35 kr. pr. 1 mio. kr. i omsætning i 2011, jf. tabel 7.4.

Selvom tabets andel ved handel på internettet i 2011 udgør over ti gange så meget som ved handel i forretningerne, er det dog stadig under 0,1 promille af den samlede omsætning. Det samlede tab som følge af misbrug med dankort har været stigende fra 2006 til 2010, men der er sket et fald fra 2010 til 2011. Set i forhold til omsætningen med dankort er tabet fortsat beskedent, jf. tabel 7.4.

Figur 7.1: Tab i gennemsnit pr. misbrugssag med dankort, 2004-2011

Kilde: NETS A/S' hjemmeside www.dankort.dk, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger.

Der har generelt siden 2006 været et fald i, hvor stort et tab en misbrugssag i gennemsnit medfører, jf. figur 7.1. Som det ses i figuren, er tabet som regel størst ved sager om tabte og stjålne dankort. I 2011 var det gennemsnitlige tab pr. sag ved misbrug på internettet ca. to tredjedele af det gennemsnitlige tab ved misbrug med tabte og stjålne dankort.

7.3 Misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark

Udover misbrug af dankort forekommer der også misbrug af de dansk udstedte internationale betalingskort. Tabel 7.5 viser det samlede antal sager med misbrug med disse kort i perioden 2009-2011.

Tabel 7.5: Antal misbrugssager med danske internationale betalingskort, 2009-2011

Stk.	2009	2010	2011
Tabte og stjålne kort	1.000-1.500	1.500-2.000	1.000-1.500*
Falske kort	3.000-3.500	3.000-3.500	2.000-2.500*
Misbrug på internettet	7.500-8.000	10.000-10.500	6.000-6.500*
I alt	12.000-12.500	15.000-15.500	10.500-11.000*

Note: De faktiske tal er fortrolige.

Anm.: * Tallene for 2011 dækker kun over de første 3 kvartaler.

Kilde: MasterCard, Visa, Nets, Danske Bank og SEB bank.

Som det ses af tabellen forekommer langt størstedelen af misbrugssagerne i forbindelse med handel på internettet. Denne type misbrug tegner sig i 2010 for ca. 70 pct. af det samlede antal misbrugssager.

MasterCard og Visa har fra januar 2011 stillet krav om, at kortene skal kunne levere dynamiske data, så terminalen kan bekræfte, at det benyttede betalingskort er autentisk. Dette krav har til hensigt at mindske misbrug med falske betalingskort. For de dansk udstedte internationale betalingskort benyttes der ikke altid PIN-kode, når transaktionen skal accepteres af forbrugeren. Nogle gange benyttes der i stedet underskrift.

Derudover har MasterCard og Visa også indført andre tiltag for at mindske misbrug af deres internationale betalingskort. Et eksempel er Verified by Visa og MasterCard SecureCode, der er tiltag som henholdsvis Visa og MasterCard har indført for at mindske misbrug af betalingskortene på internettet. Systemerne går ud på, at forbrugeren vedhæfter en kode til sit betalingskort, som skal oplyses, hver gang betalingskortet benyttes på en hjemmeside, der bruger systemet. Denne kode skal indtastes efter visning af en personlig oplysning, som kun indløseren har registreret. På den måde kan forbrugeren se, at hjemmesiden er autentisk. Det er op til de enkelte internetbutikker, om de vil bruge Verified by Visa og MasterCard SecureCode.

Tabel 7.6 viser tabet som følge af misbrug med danske internationale betalingskort i perioden 2009 til 2011.

Tabel 7.6: Tab som følge af misbrug med danske internationale betalingskort i danske forretninger, 2009-2011

1.000 kr.	2009	2010	2011
Tabte og stjålne kort	7.500-8.000	6.000-6.500	6.000-6.500*
Falske kort	26.500-27.000	20.500-21.000	18.000-18.500*
Misbrug på internettet	18.500-19.000	20.000-20.500	21.000-21.500*
I alt	53.000-53.500	46.500-47.000	45.500-50.000*

Note: De faktiske tal er fortrolige.

Anm.: *Tallene for 2011 dækker kun over de første 3 kvartaler.

Kilde: MasterCard, Visa, Nets, Danske Bank og SEB bank.

Af tabel 7.6 ses det, at misbruget med dansk udstedte internationale kort på internettet også er markant overrepræsenteret sammenlignet med andre typer misbrug, hvad angår tab. I dette tilfælde udgør tabet som følge af misbrug på internettet knap halvdelen. Dermed er tabet pr. sag generelt mindre for misbrug på internettet, end det er tilfældet med anden misbrug.

7.4 Misbrug med benzinkort og detailhandelskort

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ligeledes indhentet omlysninger om misbrug på detailhandels- og benzinkort. Det har ikke i tilstrækkelig høj grad været muligt at få tal om dette misbrug, som kunne afbildes i tabeller. Styrelsens undersøgelse viser dog, at misbrug på disse kort kun sjældent forekommer. Dette skyldes sandsynligvis, at disse betalingskort kan benyttes i relativt få butikker, og derfor forekommer mindre attraktive at misbruge.

Kapitel 8

Tendenser på betalingskortmarkedet

8.1 Indledning

I rapporten om Betalingskortmarkedet fra 2010 vurderede Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, at hovedtendenserne på betalingskortmarkedet ³⁵ ville være, at:

- brugen af betalingskort forsat ville stige.
- betalinger via mobiltelefoner forventedes at stige markant i de kommende år.
- brugen af elektroniske betalinger ved e-handel ville stige fremover.

Forventningerne har vist sig at holde stik i stort omfang. Der er i løbet af de to år, der er gået siden den sidste betalingskortrapport, sket en stigning dels i antallet af udstedte betalingskort i Danmark, dels i anvendelsen af disse betalingskort. Den største procentvise stigning i brugen af betalingskort sker stadig på internettet, men stigningen har dog ikke været procentvis lige så stor som i de foregående år, og der er stadig langt færre transaktioner her end i den fysiske handel.

Analyser af internethandlen i 2010 og 2011 viser, at stigningen i e-handlen i de seneste år ikke har været lige så kraftig som tidligere. Det er dog fortsat forventningen, at e-handlen vil vokse i de kommende år. Det er formodningen, at den lavere stigningstakt i e-handlen skyldes, at den økonomiske krise nu også kan mærkes på e-handlen.

8.2 Udviklingen på betalingskortområdet

Tallene i denne rapportes kapitel 3 bekræfter, at brugen af betalingskort stadig stiger. Der bliver udstedt flere betalingskort, og de bruges mere og mere både i den almindelige fysiske handel, men i særdeleshed også på internettet. Det er således brugen af betalingskort i e-handlen, der står for den største procentvise stigning i brugen af betalingskort både i Danmark og i andre EU-lande. Men samlet set er brugen af betalingskort ved køb af varer og tjenesteydelse på internettet stadig lav, set i forhold til brugen af betalingskort i den fysiske handel.

Foreningen for Distance- og Internethandel (FDIH) har i deres analyser af e-handlen i Danmark anslået, at den totale omsætning på internettet steg med 17 pct. fra ca. 40 mia. kr. i 2010 til ca. 46 mia. kr. i 2011.³⁶ Analyserne viser endvidere, at langt størstedelen af danskerne betaler med betalingskort, når de handler på internettet. I 2011 skete 86 pct. af alle betalinger på internettet med et betalingskort, og det var fortrinsvis dankortet, der blev benyttet til at betale med.³⁷ I 2011 var 79 pct. af betalingerne med betalingskort på internettet ifølge FDIH's analyse dankortbetalinger, mens MasterCard/Eurocard stod for 15 pct. af betalingerne, de resterende stod Visa, Diners Club og American Express for.

E-handlen er således fortsat i fremgang såvel i Danmark som i andre lande, men stigningen i e-handel er ikke så eksplosiv som tidligere, hvilket mange havde forventet for nogle få år tilbage.³⁸ Baggrunden kan være, at der ikke kommer så mange ny forretninger i e-handlen som tidligere.

Note 35 Jf. Betalingskortmarkedet 2010, kapitel 6 side 71 ff. Rapporten findes på styrelsens hjemmeside www.kfst.dk.

Note 36 FDIH. Dansk e-handelsanalyse 2010 og 2011.

Note 37 De resterende betalingsmåder var via bank eller girokonto overførsler 7 pct., Paypal 3 pct., direkte uden brug af nettet 2 pct. og andet 2 pct.

Note 38 Artikel i Computerworld fra 6. september 2011.

EU-Kommissionen har i januar 2012 udsendt en grøn bog³⁹ om nedbrydning af barriererne for sikre og innovative kort-, internet- og mobilbetalinger i bred høring.⁴⁰ I grønbogen er udviklingen i e-handlen i de kommende år vurderet. Det anslås, at antallet af personer, der shopper online i Europa vil stige fra 141 mio. i 2009 til 190 mio. frem til 2014, samt at de årlige vækstrater for e-handelsmarkedets størrelse over de næste fem år vil være omkring 10 pct. I øjeblikket udgør e-handel kun 3,4 pct. af hele detailhandelen i Europa⁴¹, så der ligger ifølge EU-Kommissionen stadig et stort uudnyttet vækstpotentiale. I Danmark udgør 6 pct. af de samlede betalinger med dankort og dansk udstedte internationale betalingskort betalinger på internettet, jf. kapitel 3.

Mobilbetalinger

Ifølge EU-Kommissionens grøn bog er mobilbetalinger i øjeblikket den hurtigst voksende af alle betalingsmetoder. Den øgede udbredelse af mobiltelefoner "smartphones", der har NFC-teknologien (Near Field Communication)⁴², vil ifølge grønbogen sætte skub i denne udvikling. Det er NFC-teknologien, der gør det muligt at benytte mobiltelefoner til betaling i den fysiske handel. Det er i dag langt fra alle mobiltelefoner, der kan anvende NFC-teknologien.

Det anslås af EU-Kommissionen, at hver femte mobiltelefon i 2014 vil have NFC-teknologi, og at værdien af alle mobilbetalinger på verdensplan forventes at ville overstige 1 billion USD, herunder vil de 350 mia. USD alene være i Europa.

FDIH's e-handelsanalyse fra 2012 viser, at e-handlen via mobiltelefonen siden 2010 er steget med 300 pct. Der er således sket en markant stigning i brugen af mobiltelefonen som betalingsinstrument i de senere år. Endnu bruges mobiltelefoner ikke til betalinger i den fysiske handel på det danske marked. Derimod bruges de fx flittigt til køb af billetter til tog, bus og metro.⁴³

Nets indførte i 2011 et nyt system for mobilbetalinger kaldet "Mobilpenge". Betalingen foregår via forbrugerens bankkonto. Købet sker ved, at der sendes en sms til den internetforretning, som forbrugeren ønsker at handle med. Herefter modtager forbrugeren en ordrebekræftelse, som indeholder pris og vilkår. Forbrugeren bekræfter ordren via sms og modtager herefter produktet og kvittering via sms (fx en biografbillet eller en togbillet), og den aftalte pris trækkes på forbrugerens konto. Fra februar 2012 har Mobilpenge også kunnet bruges til at købe billetter til bus, tog og metro i hovedstadsområdet.⁴⁴

Ud over Nets findes der en række mobiloperatører, fx teleselskaber, der udbyder betaling via mobiltelefoner. Hovedparten af sådanne transaktioner foregår i dag i den ikke-fysiske handel. En række terminalleverandører har lanceret en ny generation af betalingsterminaler, der gør det muligt at bruge mobiltelefonen til at betale med i forretninger i den fysiske handel. Disse betalingsterminaler benytter NFC-teknologi.

For forretninger, der ønsker at modtage mobilbetalinger, betyder det, at deres terminaler skal kunne anvende NFC-teknologien for at modtage disse betalinger. Det kan betyde, at forretninger skal skifte terminaler eller opgradere deres terminaler, hvis de vil tage imod mobilbetalinger.

Note 39 En grøn bog er et dokument fra EU-Kommissionen, der analyserer spørgsmål og angiver mulige foranstaltninger i EU-regi. Grønbogen fungerer som en slags diskussionsgrundlag. Formålet er at skabe debat og starte en høringsprocedure på området. De høringer som gennemføres kan siden danne grundlag for udgivelse af en såkaldt hvidbog, som angiver konkrete EU-foranstaltninger.

Note 40 Jf. grøn bog: På vej mod et integreret europæisk marked for kort-, internet- og mobilbetalinger: http://ec.europa.eu/danmark/eu-politik/alle_emner/okonomisk/2012/120111_betalingsteknologi_da.htm. Der er høringsfrist 11. april 2012.

Note 41 Kommissionens grøn bog: På vej mod et integreret europæisk marked for kort-, internet-, og mobilbetalinger.

Note 42 Near Field Communication er en særlig kontaktløs kommunikationsform, hvor data kan udveksles inden for en afstand af få centimeter, mellem 4 og 20 cm. Betalingsformen forudsætter, at såvel terminal som betalingsinstrument anvender NFC-teknologi.

Note 43 Mobilbetalinger kan ske både ved direkte overførsel fra en bankkonto og via en telefonregning.

Note 44 Nets' hjemmeside: www.nets.com.

8.3 Nationalbanken nedsætter i 2012 et betalingsråd

Nationalbanken har i starten af 2012 nedsat et betalingsråd, der har følgende deltagere: Erhvervs- og Vækstministeriet, Finansrådet, Nets, Forbrugerrådet, Dansk Industri, Håndværksrådet og Dansk Erhverv.⁴⁵

Rådet har bl.a. til formål at udgøre en ramme for det fremtidige samarbejde om borgeres og virksomheders betalinger med henblik på at fremme sikkerheden og effektiviteten af disse betalinger for alle involverede parter.

Rådet kan selv tage emner op og står desuden til rådighed for offentlige myndigheder til analyse af spørgsmål med betydning for den danske betalingsinfrastruktur. Rådet kan komme med udtalelser og anbefalinger, som kan udmøntes af de relevante parter.

Betalingsrådet kan analysere og undersøge en række forhold omkring forbrugeres og virksomheders betalinger i Danmark, hvilket vil være til gavn for borgere og forretninger og ikke mindst for betalingskortmarkedet som helhed.

8.4 Kommende undersøgelser af betalingskortmarkedet

I efteråret 2011 ændredes de hidtil gældende regler for fastsættelse af gebyrer og for overvæltning af gebyrer på forbrugerne i den fysiske handel for internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort. Den 1. oktober 2011 trådte ændringerne, der vedrørte brugen af internationale betalingskort i danske forretninger i kraft, mens ændringerne af reglerne for betalingskort uden chip og øvrige kreditkort trådte i kraft den 1. januar 2012, jf. kapitel 4.

De nye regler har således kun været i kraft i en ganske kort periode, og der kan på nuværende tidspunkt ikke med sikkerhed siges noget om, hvordan de nye regler har påvirket det danske betalingskortmarked. Således foreligger der endnu ikke et overblik over, i hvilket omfang forretningerne har valgt at overvælte gebyrerne på forbrugere, der benytter kreditkort, og i hvilket omfang overvæltningen har haft betydning for brugen af kreditkort i den fysiske handel. Ligeledes er virkningen af, at indlødere af dansk udstedte betalingskort i dag selv kan fastsætte deres gebyrer over for forretninger, der tager imod danske udstedte internationale betalingskort, endnu ikke slået igennem.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen følger løbende udviklingen på betalingskortmarkedet. Styrelsen vil i de kommende to år foretage en nærmere undersøgelse af udviklingen i brugen af betalingskort som følge af regelændringerne. Resultatet af styrelsens undersøgelse vil indgå i den rapport om betalingskortmarkedet, som styrelsen skal lave i 2014.

Note 45 Nationalbankens hjemmeside: www.nationalbanken.dk.